

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Úloha Bible v protestantském prostředí
Teologická reflexe chápání úlohy Písma u
Martina Luthera a Karla Bartha

Vojtěch Furák

Evangelická teologická fakulta
Vedoucí práce: Mgr. Bc. Filip Outrata, Ph.D.
Studijní program: Teologie křesťanských tradic
Studijní obor: 6141R051

Praha 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem *Úloha Bible v protestantském prostředí, Teologická reflexe chápání úlohy Písma u Martina Luthera a Karla Bartha* napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Praze dne 13.1.2017

Vojtěch Furák

Anotace

Předkládaná práce se zabývá rolí Písma v církvích, které vznikly z reformace. Na počátku je představeno Písmo a jakým způsobem se chápe jeho role v církvi. Tato kapitola slouží k uvedení do celé problematiky. Jedná se pouze o církve, které se hlásí k odkazu reformace a chápou Písmo jako jediný zdroj Božího zjevení. Poté je dané téma rozebíráno v teologii Martina Luthera a Karla Bartha. Oba teologové, díky konfliktu s církví a společností tehdejší doby, museli studovat Písmo a hledat jeho místo v církvi. Jejich zakotvenost v Písmu je pro obě teologie podobná, přestože čelili zcela jiným výzvám a situacím. Problematika, jakým způsobem uchopit Písmo, se objevuje v každé církvi. Luther a Barth svými přístupy ukazují nové směry a kroky, jak nakládat s Biblí a k čemu má sloužit pro křesťany. V poslední kapitole je osobní reflexe k Písmu a jeho role v církvi z pohledu autora.

Klíčová slova

Písmo, role Bible, protestantské církve, Martin Luther, Karl Barth

Summary

This thesis discusses the role of the Scripture in protestant churches. In the first part I provide an overview of Scripture and how it understands his role in the church. This chapter serves like an introduction of the issue. It involves protestant churches, where the Scripture is the only source of Gods revelation. Then I analyse this issue in Luthers and Barths theology. Because of these conflicts with Church and society at that time both theologians had to study the Scripture and looked for his place in the church. The foundation in the Scripture is similar for both theologies even though they faced different chalenges and situations. The issue of how to handle the Scripture appears in every church. Luther and Barth with their approach are showing new directions on how to deal with the Scripture, and the purpose of the Scripture for Christians. Last chapter is personal reflexion of the role the Scripture and his role in church from authors perspective.

Keywords

Scripture, role of the Bible, protestant church, Martin Luther, Karl Barth

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu práce, Mgr. Bc. Filipu Outratovi, Ph.D., za jeho odborné vedení a velikou ochotu po celou dobu psaní této práce.

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Bible sama o sobě	11
2.1	Starý zákon a jeho role.....	12
2.1.1	Starý zákon skrze Nový zákon.....	15
2.2	Nový zákon	18
3	Přístup Martina Luthera	23
3.1	Smysl církve.....	26
3.2	Christocentrický výklad Písma	31
4	Karl Barth a jeho přístup.....	34
4.1	Boží Slovo.....	37
4.2	Písmo v církvi	40
4.3	Zvěst Písma.....	44
5	Vlastní reflexe	47
6	Závěr	51
7	Seznam literatury	54

1 Úvod

Bibli chápeme jako neodmyslitelnou součást křesťanství a nemůžeme ji od křesťanského náboženství oddělit. Právě naopak, Bible nám od počátku dává formát a hranice, kam až můžeme společně s živým Bohem dojít a kde ho můžeme nalézt. Písmo primárně souvisí s církví, jeho opodstatnění nalézáme mezi společenstvím křesťanů.¹ Proto jakákoliv otázka ohledně Bible je relevantní a měli bychom se snažit najít na ni odpověď.

V této bakalářské práci se chci zaměřit na jednu určitou otázku týkající se Bible, a to na její úlohu v církvi. Přesněji na úlohu Bible v protestantském prostředí, v církvích vzešlých z reformace. Toto vymezení pomůže k pochopení samotné úlohy Písma, protože právě Písmo je v protestantském prostředí klíčové. Bez ohledu na to, z jaké denominace pocházíme, tak se všechny církve shodnou na tom, že Ježíš Kristus je náš Pán a Spasitel. Samo Písmo o tomto zázraku svědčí: „že se vám dnes narodil Zachránce, který je Kristus Pán, v městě Davidově.“² Tento bod, Ježíš Kristus, je tím, co může spojit všechny církve napříč křesťanstvem, přesto otázky spojené s Bibli církve naopak rozdělují. V této práci jsem se rozhodl vybrat vymezení pouze v protestantském prostředí, které staví na Písmu jako na jediném zdroji Božího zjevení pro nás a je tak závazné pro křesťanský život. Zároveň v samotném evangelickém prostředí se objevuje velmi velká různost, jak chápat toto pojetí Písma.

Církve vzešlé z reformace kladou velký důraz na vzdělání svých věřících v Písmu,³ a proto bych se chtěl zabývat tím, jakým způsobem má Bible ve společenství fungovat a jaká má být její úloha. Právě úloha Bible je dle mého

¹ KELSEY, David H., *The Uses of Scripture in Recent Theology*, Philadelphia: Fortress Press, 1986, str 92.

² Lk 2,11.

³ VOKOUN, Jaroslav, *Číst Bibli zase jako Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2011, str. 91.

názoru tím, co může přinášet rozdělení mezi různé denominace. Otázek ohledně Bible je nepřeberné množství: její autorita, její důvěryhodnost a jakým způsobem ji aplikovat v dnešní době a společnosti. Těmto otázkám se nevyhnu, avšak prostor jim věnovaný bude spíše okrajový. Hlavním tématem zůstává úloha Bible v protestantském prostředí. Jakým způsobem chápeme Písmo uprostřed shromáždění svatých,⁴ jakým způsobem se Bible projevuje ve společenství věřících a jakou roli by měla zastávat.

Reformaci chápeme primárně ve spojení s Martinem Lutherem a proto on bude tím prvním teologem, na kterém se pokusím prezentovat základní principy role Písma v křesťanství. Druhým bude švýcarský teolog 20. století Karl Barth. První kapitola práce se zaměřuje na pohled samotného Písma, jak ono samo chápe svoji roli: jakým způsobem chápe Starý zákon svoji úlohu a jaký posun nastal u Nového zákona.

Bible sama bude jedním z primárních zdrojů této práce. Proto všechny citace a použité texty z Písma budou z Českého Studijního překladu.

Doufám, že tato práce nebude pouze systematickým utříděním názorů vybraných teologů, ale bude tam i jistý praktický přesah k uchopení a uvědomění si, kde stojíme na naší cestě za Bohem. Doufám, že tato práce bude odpovídat tomu, co říká první přísloví, kde se píše: „*počátek poznání je bázeň před Hospodinem.*“⁵

⁴ Ž 89,6 – Hospodinova přítomnost uprostřed jeho lidu už od počátku je nepopíratelná. Musíme se ptát, jakým způsobem lze tuto pravdu chápat skrze Písmo samotné.

⁵ Př 1,7.

2 Bible sama o sobě

V této kapitole je středem zájmu otázka, jakým způsobem Bible sama referuje o tom, jaká má být její role. Jak Starý zákon, tak i Nový zákon mají své pojetí toho, jakým způsobem by Boží lid měl zacházet s Hospodinovým Slovem. Sama Bible jako Boží slovo bude pro tuto práci klíčovým zdrojem.

To, jak přistupujeme k Bibli, může být určující pro to, jakým způsobem přistupujeme k teologii, ke své víře, můžeme říct i k samotnému Hospodinu. Naše teologie, a podle mého názoru i samotná víra, se utváří podle toho, kolik toho víme o daném objektu, ve který věříme. V tomto případě se primárně jedná o osobu Ježíše Krista a Písmo. Právě Bible nám toto poznání rozšiřuje, a to ne proto, abychom zpychli, ale aby i naše teologie i víra mohly být zasazeny ve správném kontextu. „*Doktríny dávají křesťanské víře její podstatu a formu.*“⁶ V tomto případě všechny myšlenky teologů budou zakotveny v Bibli.

V křesťanství chápeme Bibli jako Boží slovo. Musíme si uvědomit, co tím říkáme a co tomu musí předcházet. Věříme v živého Boha, Boha, se kterým komunikujeme, ale není to pouze monolog, ale dialog, je to rozhovor mezi dvěma živými osobami. „*Má duše žízní po Bohu, po živém Bohu! Kdy předstoupím, abych se ukázal před Boží tváří?*“ (Ž 42,3) Přesto je Boží slovo pro věřící první způsob, jakým se Bůh sám zjevuje v Kristu Ježíši.⁷ V tomto kontextu chápeme Boží slovo jako zvěst o Kristu⁸ jako druhý ze způsobů, i když je to stále tatáž jediná *dobrá zpráva*. Třetí způsob, neméně důležitý, jak uchopit Boží slovo, je samotná Bible.⁹ Všechny tyto způsoby jsou jedno a to stejné evangelium. Písmo, které od počátku do konce dokládá Boží jednání ve stvoření, které vyvrcholilo narozením Ježíše Krista. Boží slovo jako Písmo je

⁶ RAMM, Bernard, *Protestant Biblical Interpretation*, Grand Rapids: Baker Book House, 1976, str. 164. – Doctrine gives the Christian faith its substance and form. Překlad V. F.

⁷ J 1,1

⁸ Sk 13,5.

⁹ Žd 4,12.

pro nás konečná fáze celého procesu zjevení Božího Syna na zemi, proto ho musíme brát zcela zásadně v potaz. „*Písmo totiž takto popisuje Syna, že je zrozen Otcem...*“¹⁰ tak zní Lutherova slova ohledně role Písma v církvi. Poznání Kristovy osoby v Písmu je pro nás tím prvním a nejdůležitějším zdrojem tohoto vztahu.

Vykládat Písmo Písmem není v křesťanské tradici nic nového,¹¹ proto to můžeme chápat jako zcela relevantní přístup, jak začít referovat o tom, jaká má být podle Bible samé její úloha.

2.1 Starý zákon a jeho role

Úloha Starého zákona má několik dimenzí a zcela zásadní otázkou je, z jakého úhlu budeme nahlížet na Písmo. V židovství je centrálním textem Starý zákon. Křesťanský přístup je podobný, křesťané věří, že obě smlouvy jsou plnohodnotnou součástí Písma a že si nemůžeme ponechat pouze Nový zákon, jak už se o to v minulosti křesťané pokoušeli. Tyto pokusy vidíme od samotného počátku křesťanství, podobně jako Markion ve 2. století odmítal Starý zákon jako stejně autoritativní k tehdejšímu vznikajícímu kánonu Nového zákona.¹²

Pokud bychom vynechali Starý zákon, přišli bychom o velkou část Božího jednání v lidských dějinách. Nevěděli bychom, jaký je Boží charakter v jeho celistvosti, protože to Hospodin zjevuje v obou svých smlouvách s člověkem. Příběhy o Noemovi a potopě¹³, izraelských králích, Davidovi¹⁴ a

¹⁰ LUTHER, Martin, (POLÍVKOVÁ, Hana a Ondřej MACEK eds.), *Je jeden veliký kopec--: výbor z díla II*. Praha: Lutherova společnost, 2010. Str. 100.

¹¹ VOKOUN, Číst Bibli, 89.

¹² ERICKSON, Millard J. *Christian theology*. 3rd ed. Grand Rapids, Mich.: Baker Academic, c2013. Str. 650.

¹³ Gen 6-8.

¹⁴ 1. a 2. Sam.

Šalomounovi¹⁵ nebo například o chování Hospodina k proroku Jonášovi¹⁶ nám zjevují části Božího charakteru, které bychom jinak z Nového zákona obtížně vyčetli. „Jonášova zpráva je jistě aktuální dnes jako kdykoli předtím.“¹⁷

Abychom správně uchopili roli Starého zákona, musíme na všechny jeho součásti nahlížet z perspektivy Kristova kříže. To není pouze romantická představa křesťanů, ale zcela centrální a zásadní akt v dějinách, podle proroctví z knihy Izaiáš:

Jenže to byly naše nemoci, které snášel, a naše bolesti, které nesl; a my jsme si o něm mysleli, že je zasažen a ubit Bohem a zkrúšen. Ale on byl proboden za naše přestoupení, zdeptán za naše provinění, na něho dolehla kázeň pro náš pokoj a jeho šrámy jsme uzdraveni. My všichni jsme zabloudili jako ovce, jeden každý jsme se obrátili na svou cestu, a Hospodin na něho nechal dopadnout vinu nás všech. Byl zdrcen, ale pokořil se a neotevřel ústa: jako beránek vedený na porážku a jako ovce před střihači byl němý, ústa neotevřel. Skrze útlak a soud byl vzat, kdo se bude zabývat jeho údělem? Neboť byl vyťat ze země živých, jeho rána přišla za přestoupení mého lidu. A určili mu hrob mezi ničemy, ale byl s bohatým ve své smrti, protože se nedopustil násilí a v jeho ústech nebylo lsti.¹⁸

Právě tento text v Izaiášovi nám ukazuje, jakou roli může mít určitá část Starého zákona.¹⁹ Role svědectví nebo, v tomto případě, proroctví o Kristu jsou častým obsahem starozákonních knih. Příkladů by bylo velice mnoho, v této bakalářské práci je vzhledem k rozsahu nelze ani všechny zmínit. Nejznámější jsou tzv. ebedské písně.²⁰

¹⁵ 1. Kr.

¹⁶ Jon.

¹⁷ VANHOZER, Kevin J. *First theology: God, Scripture & hermeneutics*. Leicester, England: Apollos, c2002. Str. 131 – Indeed the message of Jonah is as relevant today as ever. Překlad V. F.

¹⁸ Iz 53, 4-8.

¹⁹ LUTHER, Martin, (POLÍVKOVÁ, Hana a Ondřej MACEK eds.), *Kdybych měl nekonečně světů--: výbor z díla I*. Praha: Lutherova společnost, 2008. str. 83.

²⁰ Srovnej. Iz 42,1 a 4-7; 49,1-6; 50,4-9; 52,13-15 a 53.

Příchod Krista změnil roli určitých částí ve Staré smlouvě.²¹ Obě verze Desatera v Exodu 20,2-17 a Deuteronomiu 5,6-21 jsou pro křesťany stále aktuální. Na druhou stranu, například nařízení obrázky z náboženských důvodů není s příchodem Krista už dále potřebné.²² Různých nařízení a příkázání se ve Starém zákoně objevuje přes 600. Židovská tradice toto číslo upřesňuje a uvádí, že jich je 613, i když takovou sumarizaci v Písmu nikde nenajdeme.²³

Starý zákon obsahuje části knih, které nám dnes popisují pouze historická fakta: pasáže týkající se Chrámu²⁴ nebo Stánku²⁵, ať už se jedná o předpisy spojené s jejich chodem nebo o samotné rozměry Chrámu a Stánku a jejich výzdoby. Tyto texty z Písma nám mohou osvětlit historické události, které jsou úzce spjaty s Bohem a jeho jednáním na zemi, zároveň však nejsou pro nynější dobu zcela relevantní.

Jak být tím, kdo rozhoduje, co ze Starého zákona se dá ještě použít ke vztahu s Bohem a co už ne? Podle mého názoru nejlepším hlediskem bude, když se podíváme do církve a uvidíme, jaké části jsou používány v životě církevního společenství. Bibli je potřeba vykládat vždy závazně,²⁶ abychom nemluvili o abstraktních věcech, které se netýkají našeho života, proto když vykládáme Písmo, je to vždy potřeba vykládat pro dnešní společnost. Jeho aktuálnost se projevuje v našem chování, které může být signálem, zda Písmo plní správně svoji roli v našem životě.

Role Starého zákona je pro křesťany v protestantském prostředí klíčová, protože Písmo by mělo stát ve středu života církve, tudíž se stále musíme učit používat Písmo k budování církve.²⁷ Pokud Písmo bude stát osamoceně mimo

²¹ MARSHALL, I. Howard, *Biblical Inspiration*, London: Hodder and Stoughton, 1982, str. 24.

²² Gn 17,11.

²³ KAISER, Walter C. a Moisés. SILVA. *Introduction to biblical hermeneutics: the search for meaning*. Rev. and expanded ed. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, c2007. str. 329.

²⁴ 2. Pa 3-6 a 1. Kr 5-7.

²⁵ Ex 25,8.

²⁶ VOKOUN, Číst Bibli, 25.

²⁷ Ibid., 39-41.

církve a bude zneužíváno k jiným cílům, než je poznání Krista a vztah s Bohem, tak přestává plnit svou roli, kterou mu protestantské církve přisuzují. To znamená, že setkání s Kristem, jakým je pro nás dnes a tady, by mělo být nezbytnou rolí Písma.

2.1.1 Starý zákon skrze Nový zákon

Abychom pochopili ještě lépe roli Starého zákona, můžeme se na něj podívat skrze reflexi z Nového zákona. Na příkladu jednoho textu z Nového zákona, který referuje o tom Starém, můžeme blíže zjistit úlohu Písma pro dnešek. Pavel a ostatní autoři Nového zákona brali autoritu Staré smlouvy bezpodmínečně a její autorita je pro ně zcela závazná.²⁸ Tento text je z druhého Pavlova listu Timoteovi.

Ty však zůstávej v tom, čemu ses naučil a o čem jsi byl plně přesvědčen, věda, od koho ses to naučil; od dětství přece znáš svatá Písma, jež ti mohou dát moudrost k záchraně skrze víru, která je v Kristu Ježíši. Veškeré Písmo je vdechnuté Bohem a je užitečné k učení, k usvědčování, k napravování, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl takový, jaký má být, důkladně vstrojený ke každému dobrému skutku.²⁹

Pavel píše Timoteovi, co je základem pro jeho víru v Ježíše Krista, k čemu Písmo sloužilo v jeho životě a jakým způsobem on sám, Timoteus, má přistupovat k Písmu a jeho roli v životě křesťanů. Klíčovým momentem může v tuto chvíli být, jak přistoupíme k Písmu, jak ho zde Pavel popisuje. Konceptuálně chápeme Písmo jako Starý a Nový zákon. V tomto případě má Pavel na mysli pouze Starý zákon, protože ten Nový ještě není ustanoven a i podle jeho vlastních slov „od dětství přece znáš svatá Písma...“³⁰ Podle tohoto verše Pavel jistě míní pouze tu Starou část Písma, jak ji známe dnes, protože ta

²⁸ MARSCHALL, Biblical Inspiration, 23.

²⁹ 2. Tim 3,14-17.

³⁰ 2. Tim 3,15n.

Nová byla teprve v procesu sepisování. Samotný Pavlův dopis, který se později sám stal součástí Písma, pouze referuje o Starém zákoně. V dnešní době část evangelikálních teologů považuje tyto verše za platné a závazné pro celé Písmo.³¹ Jestliže bychom se snažili pochopit tyto verše tak, že se vztahují na celé Písmo, jak na Starý zákon, tak i na zákon Nový, tak už vkládáme vlastní teologické koncepty do Pavlových slov. Proto bychom neměli chápat Písmo fundamentalisticky a vždy sledovat kontext daných veršů.³²

Pavel píše, že právě Starý zákon nám může dávat moudrost k poznání Ježíše Krista. Proto je jeho role klíčová pro křesťany jako ty, kteří chtějí být učedníky Kristovými. Celý Starý zákon je Boží Slovo a není pochyb o jeho autoritě pro lidský život. Jedná se o Bohem inspirovaný text, který byl zároveň napsán lidskou rukou. Otázka, zda je Bible inspirovaná Bohem, je velice důležitá. Mírou inspirace autorů je často to, co rozděluje různé teologie od sebe. „*Bůh řekl přesně to, co potřebujeme vědět.*“³³ Tento citát od Bartha podle mého názoru částečně mění výchozí situaci ohledně inspirace biblických autorů. Pokud věříme, že zpráva, kterou nám Bůh v Bibli dennodenně předává jako celek, je pravdivá a jako celek dostačující k poznání Krista, tak už není natolik důležité, zda Bůh nadiktoval každé slovo v Bibli, každé písmeno,³⁴ nebo jsou části, kde se mohli autoři dopustit pouze lidských chyb. Barthovi se bude věnovat samostatná kapitola práce.

Znovu se vrátím k otázce úlohy Písma. Pavel jasně píše, jaké všechny role by Písmo mělo splňovat, jakým způsobem by ho Timoteus měl používat. Jakým způsobem Pavel popisuje roli Písma? Uvádí čtyři body, ke kterým má Písmo sloužit, najdeme je popsány ve 14. verši.

³¹ RYRIE, Charles C, *Základy teologie*, Třinec: Biblos, 1994, str. 75.

³² VOKOUN, Číst Bibli, 84.

³³ BARTH, Karl, *The Theology of the Reformed Confessions*, London: Westminster John Knox Press, 1923, str. 39.

³⁴ Mt 5,18.

1. užitečné k učení
2. k usvědčování
3. k napravování
4. k výchově ve spravedlnosti

Tyto čtyři body nám popisují, jakým způsobem máme uchopit Písmo a jak ho používat přímo ve společenství. Každý bod, který je tu zmíněný, má co dočinění s lidskými vztahy. Porozumění těmto textům i samotnému Písmu dojde až ve chvíli, kdy je zakusíme ve vlastním životě. Můžeme souhlasit s H. G. Gadamerem: „porozumět znamená aplikovat.“³⁵ Tyto kroky nám umožní uchopit roli Písma způsobem, který nebude pouze teoretický, ale kterým se Boží slovo dostane do našich životů. „*Neboť Boží slovo je živé, činné a ostřejší než jakýkoli dvousečný meč; proniká až do rozdělení duše a ducha, kloubů a morku a je schopné rozsoudit myšlenky a postoje srdce.*“³⁶

V listu Židům se píše, co dokáže Boží slovo, že jeho mocí lze rozsoudit myšlenky a postoje srdce. Na začátku se píše, že Boží slovo je živé, činné atd. Zastavme se u slova živé. Jakým způsobem se z textu, který čteme v neděli při bohoslužbě, stává živé Boží slovo? Je to pouze tím, že ho čteme? Podle mého názoru je to podobné tomu, co bylo řečeno o pár řádků výše, totiž že „porozumět znamená aplikovat.“ Boží slovo se stává živým, když se naplňuje uprostřed životů lidí. Pouze tím, že Boží slovo budeme žít, tak se z něj může stát živé Boží slovo. Skrze náš vlastní život ožívá samo Písmo. Věříme, že v Kristu jsme nové stvoření, že Kristus nás oživil z mrtvých a proto může mezi námi přebývat jeho živé Slovo.³⁷

³⁵ VOKOUN, Číst Bibli, 110.

³⁶ Ž 4,12.

³⁷ Ef 5,14.

2.2 Nový zákon

V předešlé kapitole jsem se pokusil popsat roli Starého zákona. Nyní bych rád přešel k Novému zákonu a k jeho chápání sebe sama. Pochopitelně se nevyhnu tomu, abych se nevracel ke Starému zákonu, protože sami novozákonní autoři používají Starý zákon jako Písmo pro svoje vlastní dopisy a díla, které my dnes chápeme jako Nový zákon, druhou část Písma. Nový zákon a jeho autoři zcela jasně navazují na starší část Písma a vycházejí z něj. Nedělají to ze své vlastní vůle, ale pouze navazují na Ježíše jako toho, kdo k „*nám na cestě mluvil a otvíral nám Písmo.*“³⁸

Jakým způsobem Starý zákon utvářel identitu a hodnotu Izraele jako vyvoleného národa, tak podobně můžeme chápat roli Nového zákona, který utváří identitu Církve. Církev je pro křesťany pokračováním toho, jak si Hospodin vyvolil Izrael uprostřed všech národů.³⁹ Nový zákon obsahuje knihy, které můžeme jednoduše pojmut a jasně říci, jaká je jejich role. Například Pavlův list Římanům je teologický traktát, který vysvětluje nově vzniklé církvi v Římě základy křesťanské víry. Často je list Římanům pro dnešní systematickou teologii klíčovým zdrojem, ze kterého mohou teologové čerpat. Důležité jsou i tzv. pastorální epištoly,⁴⁰ které jsou určeny pro sociální a pastorační práci s lidmi v církvi. Zároveň existují specifické části Nového zákona, které jsou pro nás stále tajemstvím, jak bychom je měli uchopit. Například kniha Zjevení je pro nás svojí úlohou těžko uchopitelná. Jedná se o proroctví, avšak proroctví můžeme přesně vysvětlit zpětně, v momentě, kdy se naplní. Proto se můžeme často dopouštět omylů při jeho výkladu nebo použití v církvi, protože se stále nacházíme v napětí, zda už se proroctví naplnila, nebo ne.

³⁸ L 34,32.

³⁹ Ř 11; V této kapitole Pavel popisuje vztah Izraele, jako vyvoleného národa, a pohanů.

⁴⁰ 1. a 2. List Timoteovi, List Titův a List Filemonovi.

Jaké máme možnosti k pochopení jednotlivých dopisů církvím na začátku knihy?⁴¹ Jsou pro nás dnes aktuální? Přitom podobné texty najdeme i ve Starém zákoně, například tzv. apokalypsu v knize Daniel.⁴² V těchto textech si potřebujeme být vědomi toho, že naše poznání zde na zemi je stále omezené. Skrze Písmo a naši zkušenost můžeme dojít k poznání Krista a jeho milosti. Na druhou stranu ve vztahu s Hospodinem existuje stále tajemství, které právě může obsahovat kniha Zjevení. Když vykládáme tyto texty, tak by to nemělo být „*opakováním hříchu Adama a Evy*.“⁴³ Snaha pochopit vše, co se kolem nás děje, je hluboce zakořeněna v lidské bytosti. Jsou však věci, které nejsme schopni pochopit a nesnažit se nemusí nutně znamenat, že rezignujeme na náš rozum. Může to být opačně, může to být vědomé vyznání, že Hospodin je vyšší než my a existují otázky, na které nedostaneme uspokojivé odpovědi. Myslím si, že se nejedná o nic špatného, že je to zároveň něco povzbuzujícího pro člověka, když uzná svou vlastní konečnost a vyzná, že „*počátek poznání je bázeň před Hospodinem*.“⁴⁴

Naproti tomu se nám Nový zákon snaží dát odpověď na otázky, které se hluboce dotýkají smyslu života, kdo je člověk a kdo je Bůh. Úvod Lukášova evangelia je v tomto ohledu jistou náповědou, kam nás směřuje Písmo.

Protože se již mnozí pokusili sestavit vyprávění o událostech, které se mezi námi naplnily, jak nám je předali ti, kteří se od počátku stali očitými svědky a služebníky slova, rozhodl jsem se také já, když jsem vše znovu pečlivě prošel, že ti to po pořádku vypíši, vznešený Theofilu, abys plně poznal spolehlivost těch věcí, kterým jsi byl vyučen.⁴⁵

Nový zákon nám vypráví příběh o tom, jak Bůh přišel na svět, proč přišel na svět a co ho to stálo. Je to vyprávění o tom, kdo je Bůh, o němž nám Bible

⁴¹ Zj kapitoly 2.-3.

⁴² Da kapitoly 7.-12.

⁴³ VOKOUN, Číst Bibli, 36.

⁴⁴ Př 1,7.

⁴⁵ L 1,1-4.

vypráví. Jak znát Boha, který je nám popisován ve čtyřech různých evangeliích, potažmo v pěti, podle toho, jak chápeme Pavlovy epištoly.⁴⁶ Přitom je pouze jedno Evangelium, pouze jedna dobrá zpráva, zpracována od čtyř (pěti) různých lidí. Přesto v nás zůstává otázka, kdo je Kristus? Jaký autor jej popisuje nejuvěrněji? A jak chápat tuto různorodost? Tato pluralita je pro nás obohacující, protože „*Písmo samo působí zkušenost.*“⁴⁷ Ona zkušenost nás přibližuje ke Kristu a jeho kříži. Musíme vidět kříž jako centrální zprávu v celém Písmu. Bez něj naše učení o Bohu, ale i o Písmu bude mylné, bude pokřivené. John Stott používá pro toto vyjádření kříže citaci od Emila Brunnera: „*Ten, kdo rozumí Kříži správně – toto je názor reformovaných – rozumí Bibli, rozumí Ježíši Kristu.*“⁴⁸

Dalším příkladem může být i samotné řazení knih ve Starém a Novém zákoně. Židovské řazení Starého zákona začíná stejně jako to křesťanské s pěti knihami Mojžíšovými. Podle palestinského kánonu je rozdíl v jejich pořadí a hlavně v jejich završení, které je ukončeno 2. knihou Paralipomenon s očekáváním na výstavbu nového Chrámu, který hraje zásadní roli v židovství: „*abych mu postavil dům v Jeruzalémě, který je v Judsku. Kdokoliv z vás, ze všeho jeho lidu – Hospodin, jeho Bůh, je s ním – ať jde.*“⁴⁹ Takto můžeme vidět, jaká je role celého příběhu Písma jako Božího zaslíbení pro židy.

Opačná situace a přitom v něčem určitá podobnost je v alexandrijském kánonu, který jako křesťané používáme. Zakončení tohoto kánonu je v tzv. dvanácti malých prorocích, s posledním z nich Malachiášem a jeho slovy o naději: „*Hle, pošlu vám proroka Eliáše, dříve než přijde Hospodinův den, velký a hrozný. On obrátí srdce otců k synům a srdce synů k otcům, abych nepřišel a*

⁴⁶ VOKOUN, Číst Bibli, 72.

⁴⁷ Ibid., 105.

⁴⁸ BRUNNER, Emil, *The Mediator*, 1927, str. 435 in STOTT John, *The Cross of Christ*, Nottingham: Inter-Varsity Press, 2014, str. 55. - He who understands the Cross aright – this is the opinion of the Reformers – understands the Bible, he understands Jesus Christ. Překlad V. F.

⁴⁹ 2. Pa 36,23.

nestihl zemi klatbou.“⁵⁰ Tuto naději vidíme naplněnou skrze Krista a pouze v Kristu. Svým způsobem Kristus mění samotnou roli Písma, protože on přišel naplnit, co říkal dříve Zákon.⁵¹

Podobné je to i v Novém zákoně, kniha Zjevení nám vypráví o novém Jeruzalémě, kde navazuje slovy: „*Stalo se. Já jsem Alfa i Omega, počátek i konec. Já dám žíznivému zadarmo napít z pramene vody života. Kdo vítězí, dostane toto jako dědictví; budu mu Bohem a on mi bude synem.*“⁵² Zpráva o naději, která prostupuje celým Písmem, je tu zcela zřejmá.

Věříme, že Nový zákon obsahuje svědectví lidí o jejich životě s Bohem. Nejjasnější jsou v tomto ohledu Skutky, které historicky popisují vznik a počátky církve. „*Skutky slouží jako základní zdroj rané křesťanské historie.*“⁵³ Jejich narativní přístup nám vykresluje skrze dva klíčové apoštoly, Petra a Pavla, jak církev zápasila ve světě. Starý zákon se naplnil v Kristu a skrze počátky můžeme vidět, jak Boží slovo mění lidské životy a celé dějiny stvoření.

Příběh o kříži jako středobodu lidských dějin je počátkem hnutí, které trvá až do dnešního dne. Pro nás může být důležitá otázka, jak máme přistupovat k tomu, co čteme v příbězích o Petrovi a Pavlovi. Máme vzít text, tu zprávu, co nám autor skrze něj chce říct, co nám Bůh chce říct, a převést ji do dnešní doby? Je možné, že tato otázka není dobře položena, pokusím se tedy o jiný pohled. Je chybou to, že dnes církev nedělá stejné věci jako čteme ve Skutcích, například uzdravování lidí skrze Petrův stín?⁵⁴

Myslím si, že pokud bychom se o toto pokoušeli, tak se pouze fundamentalisticky snažíme okopírovat, co je napsáno v Písmu. Jeho role je

⁵⁰ Mal 3,23-24.

⁵¹ Mt 5,17.

⁵² Zj 21,6.

⁵³ BARABAS, Steven., Samuel J. SCHULTZ a Morris A. INCH. *Interpreting the word of God: festschrift in honor of Steven Barabas*. Chicago: Moody Press, c1976, str. 114. – Acts does serve as the basic source of early Christian history. Překlad V. F.

⁵⁴ Sk 5,12-16.

přítom taková, že nám zjevuje, jaký je Hospodin, v tomto případě jeho třetí osoba, Duch Svatý. Ukazuje nám, čeho je on schopný a zjevuje část Božího charakteru.

Máme zodpovědnost nechat se tímto textem nejen inspirovat, ale i snažit se proměnit naše myšlení o Bohu a nechat proměnit sebe samotného. Třeba se stane, že Duch Svatý bude skrze nás léčit nemocné nebo se „pouze“ dotkne našeho srdce a promění ho tak, že nebudeme tolik hledět na sebe samé. Otočí to naši pozornost na nemocné kolem nás, které budeme moci povzbudit. *„Bible, budu argumentovat, je rozmanitá sbírka Božských mocných projevů, které zvěstují spásné Boží Slovo.“*⁵⁵ Pokud toto nejsme schopni v Písmu vidět, tak nám zcela uniká jeho role v církvi a Písmo nenaplnuje svůj účel.

⁵⁵ VANHOOZER, *First theology*, str. 131. – The Bible, I shall argue, is a diverse collection of God's mighty speech acts which communicate the saving Word of God. Překlad V. F.

3 Přístup Martina Luthera

Lutherův život a jeho dílo utvářely nejen dějiny církví, které vznikly z reformace, ale měly dopad na římskokatolickou církev a svým způsobem na celé lidské dějiny. V této kapitole se budu zabývat Lutherovým postojem k Písmu, jeho výkladem a jeho učením o Bibli. „*Luther se po celý život s hrdostí považoval za učitele Písma svatého a v tom viděl nejdůležitější ze svých povinností.*“⁵⁶

Lutherova teologie je pro nás klíčová i v této práci, s důrazem na jeho přístup k Písmu. *Sola scriptura* je pojem, který je úzce spjat s Lutherem.⁵⁷ Na druhou stranu Luther nenapsal žádnou svou systematickou teologii, žádné dílo, které by jednotlivě a systematicky srovnávalo aspekty a přístupy v jeho teologii.⁵⁸ V této kapitole se zaměřím na Lutherův přístup k Bibli a na to, jak lze vnímat jeho nauku v dnešní době. Luthera Písmo ovlivnilo natolik, že se pro něj stalo měřítkem jeho víry, pohledu na církev, jak by měla fungovat a jaký by měl být svět. Luther se nedokázal ztotožnit s tím, kam se svým studiem Písma došel. V Bibli pokročil k tomu, že se milosrdný Bůh dal svobodně a zdarma poznat hříšným lidem skrze svého Syna.⁵⁹ Tento rozpor, který byl vyvolaný osobním studiem Písma, byl klíčový pro pozdější vývoj Lutherova života a pro počátky samotné reformace. Lutherovo snažení bylo primárně zaměřeno na reformu teologie a z ní plynoucí praxe. Z reformované teologie vznikne reformovaná církev.⁶⁰

Pro Luthera musí mít všechna teologie základ v Písmu. Tuto tezi musíme rozvést. Celá teologie vychází z Písma, které jí dává obsah, určuje meze, jak se

⁵⁶ PESCH, Otto Hermann. *Cesty k Lutherovi*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, str. 24.

⁵⁷ LUTHER, Je jeden veliký kopec, str. 111.

⁵⁸ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 225.

⁵⁹ LUTHER, Martin, (Amedeo MOLNÁR ed.), *O dobrých skutcích*. Praha: Kalich, 1987, str. 9.

⁶⁰ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 71.

má ohraničit, a dává církvi formu. Pouze Písmo je zdrojem a autoritou pro učení církve. „*My ovšem máme jiné měřítko, a sice, že články víry zakládá Boží slovo, nikdo jiný; ani andělé z nebe, jak nám bylo řečeno.*“⁶¹ Jak přistupovat k učení, které stojí částečně na Písmu a částečně vychází z tradice? Na jedné straně Luther souhlasí s učením převzatým od Augustina jen do té chvíle, kdy se drží Písma. Co stojí mimo, tak už nazývá hříchem.⁶² Přesto podle Luthera by sám Augustin svoje učení neinterpretoval mimo Písmo, protože Písmo je pro něj postaveno nad koncily, učitele a církevní rozhodnutí.⁶³ Pokud máme takový přístup k Písmu, tak se to reflektuje v teologii, a o to více v církvi. Podle mého názoru způsob, jakým pracujeme v církvi s Biblií, ovlivňuje samotnou podstatu církve.

Pokud budeme dělat jakýkoli kompromis v přístupu k Písmu, ať už ve věci autority Písma nebo jeho důvěryhodnosti atd., tak tento přístup se nám později projeví v samotné církvi. Myslím, že si mohu dovolit říct, že mezi Písmem a církví existuje přímá úměra. Jak nakládáme s Biblií, tak jednáme v církvi.

Domnívám se, že podobný přístup můžeme nalézt právě u Luthera, který se ostře vymezoval proti jakýmkoliv ústupkům ze strany církve nebo jejího vedení v autoritě Písma. Stojí proti koncilům, proti papežům, kteří se tehdy snažili zajistit si rozhodující slovo v otázkách církevní nauky, ale i chodu církve.⁶⁴ Neznamená to, že by nebral v potaz tyto hlasy, ale pouze to, že nikdy nemohly stát nad Písmem. Zde se objevuje největší rozpor, který vznikl během reformace: pouze Písmo je normativní zdroj pro církve oproti druhé straně, která vedle Písma chápala ve stejné roli svou tradici. Bylo by chybou tvrdit, že

⁶¹ LUTHER, Martin, *Šmalkaldské články*, in SUCHÁ, Ema (ed.). *Kniha svornosti: symbolické, čili vyznavačské spisy evangelických církví augsburské konfese*: Praha: Kalich, 2006, str. 287.

⁶² *Ibid.*, str. 286.

⁶³ LUTHER, Je jeden veliký kopec, str. 128.

⁶⁴ LUTHER, Martin, (HALAMA, Ota ed.). *O mši a kněžském pomazání: v překladu Jednoty bratrské z roku 1541*. Praha: Lutherova společnost, 2006, str. 91.

pouze Luther poprvé po 1500 letech přišel na to, jak by církev měla vypadat, a že by pouze on hlásal křesťanskou víru jako nikdo do té doby.⁶⁵

Musíme rozpoznat dobovou podmíněnost nejen biblických autorů,⁶⁶ ale i naši a Lutherovu. Okolnosti ho vedly k tomu, že pochopil a vykládal Písmo v té době způsobem, který šel zcela proti tehdejším zavedeným projevům v katolické církvi. Jeho dobová podmíněnost pro nás může být stěžejním bodem, který budeme moci použít i v dnešní době. Není možné vykládat Písmo bez tradice, vždy se to musí odehrávat v určitém prostoru a čase. Není možné vytvářet teologické nauky z Bible bez kontextu církve a daného společenství. Tímto způsobem se může i z přístupu *sola scriptura* stát hereze pro církev.⁶⁷ Lutherovy důrazy jsou sjednoceny do pěti vyznavačských stanovisek: *solus Christus, sola gratia, sola fide, sola cruce a sola scriptura*.⁶⁸

Dělí nás 500 let, za kterých se křesťanství dostalo nových výzev, jak v katolické církvi, tak v církvích vzniklých z reformace. Mohli bychom převzít Lutherova slova a snažit se s jejich pomocí řešit problémy nebo situace, které vyvstaly v dnešní době. Ale mohli bychom se mýlit, když bychom navazovali na Lutherovu tradici. On sám nechtěl vznik nové církve, která by byla pravdivější, proto je nepřiměřená teze, že Luther zamýšlel povstání církve proti církvi.⁶⁹ Abychom navazovali na Lutherovu tradici, měli bychom se podívat právě na jeho přístup k Písmu. Nemusíme používat jeho slova, ale jeho chápání církve nám nastíní, jakým způsobem můžeme dnes fungovat jako církev podle Pisma, které nám Bůh zanechal. „*Odkud pak máš vědět, co je smysl Kristův a jeho církve, než z vlastního Kristova slova a z učení i vyznání církve?*“⁷⁰

⁶⁵ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 18.

⁶⁶ VOKOUN, Číst Bibli, str. 21.

⁶⁷ HAUERWAS, Stanley. *Unleashing the Scripture: freeing the Bible from captivity to America. I.* Nashville: Abingdon, c1989, str. 27.

⁶⁸ VOKOUN, Číst Bibli, str. 90.

⁶⁹ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 21.

⁷⁰ LUTHER, O mši, str. 27.

3.1 Smysl církve

V Lutherově životě vidíme, jak Písmo používal přímo v církvi. Z tehdejší katolické církve se díky Písmu a posunu v chápání Písma, jeho role a autority, dostal mimo její hranice. Zde Luther narážel, protože si při studiu Písma uvědomoval, že praxe církve se velice vzdálila od toho, co samo Písmo vyučuje. Tzv. *reformační průlom* bychom mohli u Luthera sledovat po jednání v Augsburgu roku 1518, kdy se snažil s tehdejším katolickým teologem Kajetánem diskutovat o spasení a o otázkách s tím spojených, jakým způsobem se na spasení podílí církve a jaké místo zaujímá Písmo.⁷¹ Ochota podrobit se papeži narážela na papežovu autoritu a po neúspěšných jednáních a diskuzích Luther zavrhuje římskou církev jako celek, pokud se nezakládá na Písmu.⁷² Tehdejší praxe odpustků, kterou už před Lutherem kritizoval Jan Hus, byla jedním z klíčových momentů v Lutherově životě a přispěla k jeho neochotě podřídit se papežovi a katolické církvi.⁷³

Smysl církve můžeme, skrze její úlohy, shrnout do tří bodů. Tím prvním je *kérygma*, kdy se skrze kázání lidé obracejí k víře, druhým je *koinonia* jako vytváření společenství těch, kteří jsou smířeni s Bohem a posledním je *diakonia*, služba světu.⁷⁴ Stále se musíme obracet k Písmu, jak ono reflektuje tyto jednotlivé úlohy.

- Kérygma jako hlásání Božího slova o spáse, která přišla na svět v osobě Ježíše Krista. „*Podobně také nikde nečteme, že by někdo dostal Ducha svatého tak, že se vlastním usilováním k tomu dopracoval, ale vždycky jen tak, že slyšel evangelium o Kristu a o*

⁷¹ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 77.

⁷² Ibid., str. 79.

⁷³ LUTHER, Šmalkaldské články, in Kniha svornosti, str. 298.

⁷⁴ KELSEY, The Uses of Scripture, str. 93.

*božím milosrdenství.*⁷⁵ Musíme předpokládat, že abychom byli spaseni, musíme nutně slyšet evangelium. Zároveň na něj adekvátně odpovědět: to vše Luther vidí jako nezbytné, aby se člověk stal křesťanem. Naráží na problém spojený s milostí. Luther nenašel středověké pojetí milosti v Písmu.⁷⁶ Snaží se ho znovu definovat, aby mohlo být správně zvěstováno evangelium. Ke správnému definování milosti je nutné správně pochopit vztah mezi Zákonem a Evangeliem. Poznávání Krista a Písma se má odehrávat v církvi, která je k tomu Bohem určena.⁷⁷ Lutherova slova jasně vyjadřují jeho postoj ke kázání. „*Poněvadž pak kázání evangelia Kristova je nejvyšší a nejdůstojnější část pocty Boží v církvi...*“⁷⁸

- Koinonia je společenství svatých. Církev je díky Kristu společenství, které Kristus nazývá svou nevěstou a dal za ně svůj život. Cílem je, aby se každý, kdo uvěří v Krista, stal součástí církve. Kdo chce najít Krista, musí najít církev.⁷⁹
- Diakonia jako služba především těm, kteří jsou ve světě a nějakým způsobem strádají. Kristus nám prostřednictvím evangelia nabízí dobrodiní a pomoc,⁸⁰ přesto je církev zodpovědná za to, aby ve světě pomáhala těm, kdo jsou v nouzi. Pro Luthera je každý skutek dobrý pokud věříme, že Bůh v něm má zalíbení. Bůh v něm může mít zalíbení, jen pokud má zalíbení v nás samotných, a to je možné pouze v Kristu Ježíši.

⁷⁵ LUTHER, O dobrých skutečích, str. 47.

⁷⁶ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 84.

⁷⁷ VOKOUN, Jak číst Bibli, str. 17.

⁷⁸ LUTHER, O mši, str. 85.

⁷⁹ PESCH, Cesty k Lutherovi, 149.

⁸⁰ LUTHER, O dobrých skutečích, 141.

Lutherova slova jsou často velmi silná, přesto nám ukazují jasný postoj jeho učení ke vztahu církve a Písma. Nekompromisní názory, často až za hranou toho, co bychom dnes nazvali slušné chování, ještě jasněji ukazují, jak byl hluboce ovlivněn a veden tím, co četl v Písmu.

Jestliže k tomu Božího slova nemáš, ale lidé tě to naučili bez slova Božího, tedy je celé to učení lež a vy myši ve tmě chytáte ve jménu církve, aby pak celá ta vaše ohavnost byla nazvána smyslem církve. Také mě neuč tomu, co je víra a smysl církve? Církev nic nevěří, ani nesmýšlí, kromě slova a ustanovení Kristova, a už vůbec nic proti jeho smyslu a ustanovení, o kterém jsem mluvil výše, protože svatý Pavel i církvi a o obci věrných říká: *My smysl Kristův máme.*⁸¹

Luther se snažil ukázat, jaký je rozdíl mezi tím, co učí Písmo a co do toho přidávají lidé. Jeho učení vždy vychází z Písma a zároveň tam i směřuje. Když napadají jeho teologii, podává argumenty vždy z Písma.⁸² Měli bychom se vyhýbat teologii, která je postavena na tradici a Písmo je pro ni sekundárním zdrojem. Jeho postoj k těm, kdo neučí podle Písma, je více než radikální: *„Jelikož však takové učení nepramení z Písma, nemůže vycházet od nikoho jiného než od d'ábla.“* O pár řádků dále ještě ostřeji vystupuje proti katolické nauce: *„Kdo zakazuje manželství, ten je učedníkem a apoštolem d'ábla, jak jasně vyplývá z Pavlových slov.“*⁸³ Tento přístup se nám může jevit jako mimořádně radikální, až nenávistný. Když se zamyslíme, za jakých okolností Luther tato slova pronáší, můžeme svůj pohled trochu poupravit. Povinný celibát pro všechny kněží nemá původ v Písmu a vychází z majetkových vztahů a praxe v církvi.⁸⁴ Není to biblické učení ve své podstatě. Nejde ani tak o samotný celibát, ale o jeho uchopení. Jeho povinnost pro všechny kněze z něj

⁸¹ LUTHER, O mši, str. 27.

⁸² LUTHER, Je jeden veliký kopec, str. 111.

⁸³ Ibid., str. 117.

⁸⁴ HAKIM, Maximos V., *K celibátu kléru*, Theologisches Jahrbuch 1971, Lipsko 1971. Online <http://www.getsemany.cz/node/2064>, 28.6.2016.

činí nebiblické učení. Pavlova slova z 1. listu Korintským jsou především jeho vlastním názorem a zkušeností.⁸⁵ Písmo ani v jednom ze tří novozákonních textů neříká,⁸⁶ že člověk, který slouží v církvi, musí být v povinném celibátu. Proto toto učení není podle Písma a můžeme souhlasit s Lutherovým přístupem, i když jeho slova pro nás mohou znít příliš konfrontačně. Pavel říká, že je dobré být sám, že je to jeho vlastní zkušenost. Na druhou stranu pokračuje, že ti, kdo jsou stravováni touhou, ať vstoupí do manželství. Vzít jeho osobní zkušenost, zobecnit ji a přenést ji povinně do celé církve, tím se z toho stává nebiblické učení.

Luther téměř výhradně pracuje se samotným Písmem. Jako vyučený augustinián má přehled o církevních otcích, o středověké scholastické teologii. Jedním z jeho úmyslů bylo odvrátit se od těchto učení a dopomoci Písmu svatému k jeho právoplatnému místu.⁸⁷ Na druhou stranu neodmítá Augustina, pokud se jeho učení shoduje s učením Bible. Jen výjimečně pro svoje názory výjimečně argumenty, které nepramení z Písma. Například v knize *O Dobrých skutcích* používá mimo Písmo pouze knihu Sírachovec, jejíž autor je pro něj pouze moudrým mužem.⁸⁸ Není na stejné úrovni jako Písmo.

Zmíněná Lutherova kniha je dobrým příkladem toho, jak nakládá s Písmem. Ústředním bodem celé knihy je křesťanské desatero. Luther se drží katolického řazení desatera a vynechává příkázání o vytváření model Hospodina.⁸⁹ Rozděluje desatero na tři příkázání, která se týkají vztahu s Hospodinem, a sedm příkázání, která se zabývají vztahem s ostatními lidmi. Celá kniha je pojata tak, aby sloužila věřícím v církvi k upřímnému vztahu s Hospodinem skrze víru. „*Povzbuzujících průpovědí a příkladů máme v Písmu svatém plno,*

⁸⁵ 1. Kor 7,7-8.

⁸⁶ 1. Tm 1,1-7; 8-13 a Tt 1,5-9.

⁸⁷ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 24.

⁸⁸ LUTHER, O dobrých skutcích, str. 84. a 122.

⁸⁹ Exodus 20,4.

*ale ovšem, vždycky se tu myslí na modlitbu konanou s opravdovostí a vírou.*⁹⁰

Víra představuje pro Luthera klíčový postoj člověka, když se obrací k Bohu. Přece nemůže jinak, než s vírou doufat, že Hospodin přijímá hříšníka díky Kristově oběti.

Na druhou stranu se některé jeho výklady Písma nevěnují tomu, o čem jednotlivé verše referují. Uvedu to na příkladu čtvrtého přikázání: ctít otce a matkou svou. Luther se v této kapitole věnuje o mnoho více rodičům a jejich způsobům výchovy, než samotným dětem a tomu, jak oni ctí své rodiče.⁹¹ Není to přímá exegeze daných textů. Všechny příklady, které dává rodičům k výchově svých potomků, čerpá z Písma. Příběhy obsažené v Písmu mají být pro nás návodem, jak jednat v životě. Přesto sám Kristus je předně dar Boží a až potom příklad, který bychom měli následovat.⁹²

Ve svém přístupu se snaží vždy poukazovat na člověka jako na hříšníka, kterého spasí Hospodin svou milostí. To je pro něj střed Písma, tzv. hermeneutický klíč, který nám dává porozumění zbytku Bible.⁹³ Tento střed Písma, kterým je pro nás kříž a svědectví o Boží milosti, nám osvětluje do té doby jinak nejasná místa v Písmu. Ježíš mluví o tom, že přišel naplnit Zákon, nepřišel ho zrušit.⁹⁴ Lutherova slova to popisují nejlépe:

Proto se má kázat jen o Kristu, všechno vztahovat k němu a ve všech částech Písma na něj poukazovat, proč přišel, co nám přinesl, jak v něj máme věřit a vůči němu chovat, aby lidé mohli prostřednictvím slova Krista uchopit a pochopit...⁹⁵

⁹⁰ LUTHER, O dobrých skutečích, str. 77.

⁹¹ Ibid., str. 96-115.

⁹² Ibid., str. 138.

⁹³ Ibid., str. 44.

⁹⁴ Mt 5,17-18.

⁹⁵ LUTHER, *Kdybych měl nekonečně světů*, str. 43.

3.2 Christocentrický výklad Písma

V této podkapitole budu rozebírat Lutherův christocentrický přístup k Písmu. Martin Luther přeložil jako první Bibli do němčiny, takže jeho znalosti o Písmu byly rozsáhlé. Vykládal Písmo v kontextu Kristova kříže, což bych chtěl více rozebrat. Jako každý člověk se dopouštěl chyb. Musíme stále pamatovat na to, že přestože máme inspirované Písmo, komentáře už bohužel inspirované nejsou a jsou počinem pouze lidským.⁹⁶ Pro teologii je podstatné, jakým způsobem vykládáme Písmo, protože určuje její směřování. „*Vykládat Bibli teologicky znamená ji vykládat jako slovní sdělení Boha, jenž přináší svědectví o Božích činech v dějinách Izraele a Ježíše Krista.*“⁹⁷

Solus Christus je další pojem, který se objevuje v Lutherově přístupu, pouze Kristus je spásou. On je pravdou Písem. Tento přístup lze jasně rozeznat na evangeliích. Luther říká, že je pouze jedno evangelium, že není rozdíl mezi čtyřmi kanonickými evangelií ani mezi tím, co učil Petr nebo Pavel. „*Neboť nejstručněji shrnuto je Evangelium řeč o Kristu, že je Boží syn a pro nás se stal člověkem, zemřel a vstal z mrtvých, byl ustanoven Pánem nade vším.*“⁹⁸ Mohl bych říct, že podle Luthera je celé Písmo evangeliem. Už od prvních kapitol knihy Genesis do posledních kapitol knihy Zjevení je Kristus přítomen. Celý příběh Písma vypráví o něm, tudíž celý příběh je evangelium, radostná zpráva. Musíme být přesvědčeni, že evangelium je pouze jedno, že se týká Krista jakožto i celého Písma a je dostačující k tomu, aby člověk došel ke spáse a poznal Boha a Krista jako svého spasitele.

Kristus má být podle Luthera středem Písma, ale i celé církve, a v konečném důsledku středem celého křesťanského života. Jeho dostatečnost jako

⁹⁶ VOKOUN, Jak číst Bibli, str. 56.

⁹⁷ VANHOOZER, First, str. 290. – To interpret the Bible theologically is to interpret it as the verbal communicative action of God that bears witness to God's historical communicative actions in the history of Israel and of Jesus Christ. Překlad V. F.

⁹⁸ LUTHER, Kdybych měl nekonečně světů, str. 83.

prostředníka mezi člověkem a Bohem stojí na Písmu. Luther nesouhlasí s papežským učením, že by jeho dekreta nebo dekreta koncilů mohly mít důležitější roli, než to, co říká Písmo. „*Co máme v Písmu je tedy vše, co Bůh považoval nezbytné a dostatečné pro nauku, mravní a duchovní prospěch pro lid jeho smlouvy.*“⁹⁹ Nejen Kristus je dostačující pro naši spásu, ale i Písmo obsahuje vše, aby člověk poznal Krista jako spasitele. Právě dostatečnost Písma musí být nezbytná, aby církev chápala Písmo jako svůj hlavní a nezbytný zdroj zjevení o Kristu. Z této dostatečnosti musí vycházet i autorita Bible. Pokud Písmo nedostačuje, tak se člověk zcela přirozeně začne obracet ke svým vlastním dojmům a zkušenostem. Dostatečnost Písma jde ruku v ruce s jeho autoritou.

Kde je k tomu slovo Boží a základ Písma svatého, aby to utvrdili a ujistili? Lidské jsou to řeči a nám je zakázáno na lidských řečech svou víru zakládat, jak svatý Pavel učí a říká, aby vaše víra nebyla v lidské moudrosti založena, ale v moci Boží.¹⁰⁰

Tato Lutherova slova se shodují s tím, co říká Pavel. Pavel označuje evangelium za Boží moc. Boží moc, která je záchranou pro každého, kdo věří, bez ohledu na jeho minulost a okolnosti. Toto Pavel označuje jako evangelium.¹⁰¹ Můžeme souhlasit s Lutherem, že Pavlovo učení udává celému Písmu hermeneutické pochopení.¹⁰²

Už byla výše řeč o tzv. středu Písma, jakým způsobem se toto Luther snažil praktikovat ve svém učení. Pokud se na to podíváme kriticky, nedopouští se právě Luther ve své teologii tímto učením pochybení? Můžeme takovýmto způsobem vykládat Písmo, aniž bychom se protivili tomu, co sami autoři Bible

⁹⁹ VANHOOZER, *First theology*, str. 132. – What we have in the scriptures is therefore everything tjat God deemed necessary and sufficient for the doctrinal, moral and spiritual welfare of his covenant people. Překlad V. F.

¹⁰⁰ LUTHER, *O mši*, str. 51.

¹⁰¹ Ř 1,16.

¹⁰² PESCH, *Cesty k Lutherovi*, str. 47.

chtěli sdělit? Luthera často obviňovali, že dokázal být kritický k nesrovnalostem ohledně Písma u jiných teologů, ale k sobě samému takovouto kritiku postrádal.¹⁰³

Křesťanství od svého počátku pracuje se Starým zákonem jako se zdrojem poznání Hospodina a osobou Ježíše Krista, který je zaznamenaný ve svědectvích autorů Nového zákona. Lutherův důraz na Krista je zřejmý a můžeme ho pozorovat při jeho výkladech Žalmů, kde je Kristus hermeneutickým klíčem pro jejich pochopení. Podle mého názoru není křesťanství možné bez toho, abychom tímto způsobem vykládali Písmo, protože mnoho částí Starého zákona, ale i toho Nového, pro nás bude neuchopitelných. Na příkladu Jakubova listu se dobře zobrazuje daný postoj. Luther odmítal tento list,¹⁰⁴ a přesto mu ho autorita Písma nedovolila úplně zavrhnout. Teologie listu Jakubova se neztotožňuje s Pavlovým chápáním milosti. Nejzřetelněji se to projevuje v otázkách skutků a spásy s nimi spojené.

Proti tomu lidská přikázání, která v tehdejší církvi panovala, byla pro Luthera kamenem úrazu. Už jsem psal, že Luther nesouhlasil s papežem jako s hlavní autoritou v křesťanství. Praxe v tehdejší církvi ho nutila studovat Písmo a z něho vyvozovat závěry, které se dostávaly do rozporu s církevní naukou. Písmo je pro nás lidská reflexe vztahu s Bohem, kterého znají apoštolové nebo starozákonní autoři.¹⁰⁵ Jejich přikázání a zaslíbení jsou pro nás směrodatná. Pokud církev svým chováním překračuje tuto vymezenou rovinu, je potřeba ji konfrontovat. „*Přestoupí-li kdo Boží přikázání snadné bylo odpuštění. Ale zhřeší-li někdo v nejmenší věci proti papežským přikázáním nebo dekretům, tu hned z římského nebe hromobití a blýskání pocházelo.*“¹⁰⁶

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ BARTH, Karl, Geoffrey W. BROMILEY a Thomas F. TORRANCE. *Church dogmatics*. 2nd ed. Edinburgh: T. & T. Clark, 1988, str. 476.

¹⁰⁵ VANHOOZER, First theology, str. 138.

¹⁰⁶ LUTHER, O mši, str. 89.

V této kapitole jsem se snažil ukázat, jakým způsobem Luther používá Písmo v teologii a jaké místo by podle něho mělo mít Písmo v církvi. V každé z jeho knih jsou odkazy na Písmo, je to pro něho primární a často jediný zdroj informací a argumentů. Tento přístup není v katolické církvi zcela ojedinělý. Otázku svátostí a jejich biblického základu řešil Tomáš Akvinský a uvědomoval si, že ne všech sedm svátostí navazuje na Písmo.¹⁰⁷ Mimo jiné se samotný počet svátostí v historii měnil, různě narůstal, až v reformaci tradičně zůstaly pouze dvě svátosti, křest a eucharistie.

Tato praxe nutila Luthera obracet se na Písmo. Dokázal z Písma reagovat na otázky, kterým se Bible explicitně nevěnuje. Naopak tradiční biblickou zvěst zvládal formulovat jinými, novými slovy. Evangelikální teolog Millard J. Erickson popisuje Bibli těmito slovy: „*Celé Písmo je ve své podstatě osobní. Co nacházíme není soubor univerzálních pravdy, jako Euklidova věta v geometrii, ale spíše řada specifických nebo přesných tvrzení o konkrétních případech a skutečnostech.*“¹⁰⁸

4 Karl Barth a jeho přístup

Švýcarský teolog, který velkou část svého života žil v Německu, bude středem zájmu této kapitoly. V předchozí kapitole jsem se věnoval výhradně Lutherovi, nyní to bude právě Barth a jeho přístup k Písmu, který budu rozebírat. Přestože tyto dva muže odděluje bezmála 400 let, zabývají se podobnými problémy. Nevyhnu se znovu Lutherovi, protože i Barth ho často cituje. Barth jako teolog sloužil v reformovaných církvích a odkazuje na Luthera, a nepřímě na něj navazuje. Jako byl Luther u počátku reformace v církvi i v teologii, tak o několik set let později se v podobné situaci ocitl i

¹⁰⁷ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 99.

¹⁰⁸ ERICKSON, Christian theology, str. 146. – All Scripture is personal in nature. What we find is not a set of universal truths, like Euclid's axioms in geometry, but rather a series of specific or particular statements about concrete occurrences and facts. Překlad V. F.

Barth. Jeho snaha o teologickou obnovu v protestantské církvi¹⁰⁹ může být v některých aspektech podobná Lutherově snaze. Jeho okolnosti, situace tehdejší teologie a vůbec situace tehdejší společnosti, vše však bylo jiné v porovnání s počátkem reformace.

Karl Barth se narodil do rodiny faráře, oba jeho mladší bratři se vydali podobným směrem, jeden byl farářem a druhý profesorem filosofie. Jako farář se Barth ve svých začátcích angažoval v sociálnědemokratickém hnutí. Později začal vyučovat na univerzitách v Německu systematickou teologii a dogmatiku. První světová válka ho v mnohém ovlivnila, přestože se jí sám aktivně nezúčastnil. Po dobu obou světových válek se věnoval kázání, vyučování na univerzitách, psaní a svému vlastnímu studiu.¹¹⁰ Mezi jeho klíčová díla patří Stručný výklad listu Římanům. Po prvním vydání tohoto komentáře celé dílo po roce přepracoval a z původní práce nezbyly více než dvě stránky. Později dílo znovu přepracoval, ale už v menším rozsahu. Jeho stěžejní prací, která mu zabrala velkou část jeho života, je čtrnáctidílná Církevní dogmatika. Od počátku své farářské činnosti studoval nejen teologické spisy, ale věnoval se i filozofii. Vedle toho nepřestával studovat Bibli, i přesto „že se mu stávala stále problematičtější.“¹¹¹

Zde nalzáme první podobnost, která ho pojí s Lutherem, a to Barthův důraz na Písmo. Tehdejší doba měla v sobě plno nových výzev včetně vznikajícího tlaku uvnitř Německa, kde Barth v té době žil. V německé společnosti se dostává k moci nacionální socialismus a tzv. Němečtí křesťané se k němu připojují. V této situaci vzniká prostor pro antisemitismus a novopohanství. Barth vše sleduje zblízka a snaží se na to reagovat svými články a přednáškami. Zapojuje se do Vyznavačské církve a věnuje se mladým

¹⁰⁹ KASPER, Walter, *Uvedení do víry*, Svitavy: Trinitas, 2003, str. 24.

¹¹⁰ BARTH, Karl. *Boží božství a Boží lidství: sedm kratších textů*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, str. 206-208.

¹¹¹ BROŽ, Cesta Karla Bartha, str. 29.

studentům, budoucím farářům. Roku 1935 musí opustit Německo a nachází domov ve švýcarské Basileji.

V teologii je situace podobná, zde Barth diskutuje s teology Emilem Brunnerem, Rudolfem Bultmannem nebo Paulem Tillichem. Na druhé straně je otevřen i teologům z katolického prostředí, oslovuje ho Erich Przywara a Hans Urs von Balthasar.¹¹² Pro Bartha bylo velice důležité setkání s dílem Anselma z Canterbury, světce z 11. století, původem z Itálie. Mimo jiné ve svých dílech cituje i Tomáše Akvinského a uvědomuje si dědictví církve, která existovala ještě před reformací.¹¹³ Myslím si, že tento moment je důležitý pro mnoho křesťanů z protestantského prostředí, totiž že církev tu je 2000 let a ne pouze od 16. století.

Studovat teologii znamená: se všemi těmi předcházejícími studenty teologie se méně vyrovnávat či dohadovat, ale spíše k nim a spolu s nimi sednout – jak se na začátečníka sluší do nejnižší lavice – a v otevřenosti a pohotovosti jim (kteří ještě mluví, i když dávno zemřeli) naslouchat a názory a rozeznáními, jež získali a sdělovali, jejich povzbudivým nebo i odstrašujícím příkladem se dát uvádět do vlastního, před Bohem i lidmi odpovědného nazírání, myšlení a mluvení.¹¹⁴

Mohli bychom říct, že právě za tento rozpor býval Barth často kritizován. Na jedné straně jeho konzervatismus v přístupu k Písmu a Bohu, kdy se vyhraňoval proti tehdejšímu liberalismu. Na druhé straně otevřenost v myšlení a přístupu k lidem z jiného prostředí, než v jakém se on sám pohyboval. Otevřenost vůči jinému je pro Bartha výrazným momentem, kdy se stále obrací k Písmu a zkoumá nové podněty, vždy skrze Písmo. Má to být totiž Slovo Boží v Písmu, co musí vládnout v církvi, nikoliv dogmatická tradice.¹¹⁵

¹¹² BARTH, Boží božství, str. 208.

¹¹³ BROŽ, Cesta Karla Bartha, str. 75.

¹¹⁴ BARTH, Karl, *Uvedení do evangelické teologie*, in: BROŽ, Luděk, *Cesta Karla Bartha*, Praha: Kalich, 1988, str. 282.

¹¹⁵ BROŽ, Cesta Karla Bartha, str. 93.

Barth, podobně jako Luther, neměl přímou snahu vytvářet vlastní teologii. „Ani „*moje teologie*“ v žádném případě nechce vytvářet nějaký nový, vlastní tropus.“¹¹⁶ Přesto se jeho přístup vyznačuje christocentrismem v Písmu podobně jako u Luthera. Christologie musí být zcela klíčová, abychom mohli přistupovat k Písmu.¹¹⁷

Barth dále rozvíjí teologii Božího Slova, kterou se budu zabývat v dalších podkapitolách. Barth klade veliký důraz na Písmo v církvi, aby se celá teologie odehrávala přímo v církvi mezi věřícími. Teologie musí vycházet z Písma a znovu a znovu se k němu vracet. „*Teologie začíná vlastně tam, kde Písmo končí.*“¹¹⁸ Barth ve své Církevní dogmatice popisuje ještě výstižněji, jakým způsobem jedinec může nakládat s Písmem. „*Ale stále si musí připomínat, že Písmo je Boží Slovo Církve a [napsáno] pro Církev a proto jen v Církvi může k Písmu smysluplně a oprávněně zaujmout postoj.*“¹¹⁹

4.1 Boží Slovo

Následující citace je knihy *Základy dogmatiky* a obsahuje tři způsoby, jakými Barth vnímá Boží Slovo v křesťanství.

Slovo Boží milosti, v němž se s námi setkává, se jmenuje Ježíš Kristus, Syn Boží a lidský, pravý Bůh a pravý člověk, Immanuel, Bůh s námi v tomto jediném. Křesťanská víra je setkání s tímto Immanuelem, setkání s Ježíšem Kristem a v něm s živým Slovem Božím. Jmenujeme-li Písmo svaté Slovem Božím / a my je tak jmenujeme, protože jím je/, míníme tím Písmo svaté jako svědectví proroků a apoštolů o tomto jediném Slovu Božím, o Ježíši, o člověku z Izraele, jenž je Kristem Božím, naším věčným Pánem a Králem. A vyznáváme-li to, odvažujeme-li se zvěst církve nazývati Slovem Božím, pak se tím musí rozumět

¹¹⁶ BARTH, Boží božství, str. 6.

¹¹⁷ BROŽ, Cesta Karla Bartha, str. 84.

¹¹⁸ Ibid., str. 68.

¹¹⁹ BARTH, Church dogmatics, str. 479. – But he still has to remember that Scripture is the Word of God for and to the Church, and that therefore it is only in the Church that he can meaningfully and legitimately take up an attitude to Scripture. Překlad V.F.

zvěstování Ježíše Krista, toho, jenž je pravý Bůh a pravý člověk nám k dobrému. V něm se s námi setkává Bůh.¹²⁰

Podle Bartha je Boží Slovo primárně Ježíš Kristus. Poté je to zvěstování této dobré zprávy o Kristu a dále Písmo, které obsahuje Boží Slovo a samo Božím Slovem je. Jako církve nejsme schopni jedno od druhého oddělit, aniž bychom ztratili význam daného pojmu. Jak vidíme Hospodina jako celek skrze Otce, Syna a Ducha Svatého, tak podobně je to i s Božím Slovem. Jeho plnost zažíváme v církvi jako osobu Ježíše Krista, která je nám zvěstována slovy skrze Svaté Písmo. Písmo nám ukazuje Boha, který žije, jedná a dává se nám poznat. Bible nikdy neargumentuje o tom, jestli Bůh existuje nebo ne, v Bibli se setkáváme s živým Bohem.¹²¹

- Setkání s Ježíšem Kristem a v něm s živým Slovem Božím – Ježíš Kristus je středem celého křesťanství, ale on jako Boží Slovo je střed celé teologie.¹²² Na prvním místě se Boží Slovo stalo tělem v osobě Ježíše Krista. Pokud k tomu nevedou následující kroky, pokud není cílem výkladu Starého zákona Kristus, tak církve bude nezakotveně kolísat.¹²³ Důraz na Krista dává Barth nejvíce v otázce predestinace. Podle něj se Luther v tomto tématu zmýlil a vzdálil se tomu, co říká Písmo o předurčení.¹²⁴ Podle Bartha můžeme mluvit o zavržení a vyvolení. Avšak neexistuje Bůh, který by člověka zavrhnul, protože v Kristu existuje „ano“ pro vyvolení a „ne“ pro zavržení. Kdyby Bůh byl ten, kdo zavrhne člověka, tak by nepřišel Ježíš. Bůh nechce, aby

¹²⁰ BARTH, Karl, *Základy dogmatiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952, str. 18.

¹²¹ BARTH, *Základy dogmatiky*, str. 41.

¹²² BROŽ, Cesta Karla Bartha, str. 74.

¹²³ BARTH, *Boží božství*, str. 110.

¹²⁴ BROŽ, Cesta Karla Bartha, str. 86.

člověk zahynul a zaplatil to, co má.¹²⁵ Osoba Ježíše Krista jako první rozměr Božího Slova je nejjasnější, je základním bodem, ze kterého vycházejí následující dva rozměry, bez nichž by sama neměla opodstatnění.

- Písmo svaté jako svědectví proroků a apoštolů – jde o svědectví jednotlivců a celých národů, jakým způsobem Bůh jedná ve světě. Lidská kniha Bible dosvědčuje Boží zjevení a proto je sama Božím Slovem.¹²⁶ Ježíš Kristus jako střed Písma z něj činí autoritu pro celou církev. Je nutné, aby tato autorita znovu zaznívala, aby se k ní církev otáčela a korigovala podle ní svoje kroky, „*je také částí Božího slova a je dostatečný pro všechny život Církve a pro naše vlastní životy nyní a na věčnost.*“¹²⁷ Církev se vedle Písma měla stavět do podřadné role. Písmo je pro ni nástrojem, jak udržovat vztah s Bohem, ale i autoritou, která přichází od Boha. Církev nevládne Písmu, ale Písmo vládne Církvi. Písmo pro nás znamená lidské svědectví o Božím zjevení. Barth vidí Písmo jako kánon, jímž je znovu církev měřena, jenž má znovu zkoumat a vykládat.¹²⁸
- Zvěstí církve nazývají Slovem Božím – v tomto bodě se jedná o kázání Božího Slova v církvi. Tento pojem je nesmírně široký. V protestantských církvích se jedná o zvěstování evangelia Ježíše Krista. „*Neboť církev nepochybně má býti místem, kde Slovo zaznívá do všeho světa.*“¹²⁹ S Božím Slovem se můžeme setkat pouze v církvi a vztah s Bohem můžeme mít jen v církvi a nikde jinde, protože tu Ježíš ustanovil k tomu, aby v ní lidé docházeli spásy. Boha můžeme vidět v celém stvoření, *nebesa vypravují o Boží*

¹²⁵ BARTH, Základy dogmatiky, str. 138.

¹²⁶ Ibid., str. 53.

¹²⁷ BARTH, Church dogmatics, str. 476.

¹²⁸ BARTH, Boží božství, str. 85.

¹²⁹ BARTH, Základy dogmatiky, str. 12.

*slávě.*¹³⁰ Jako není spásy mimo Krista, tak nemůžeme být spaseni mimo církve. Církev není dokonalá, je to stále společenství lidských bytostí, mezi kterými Bůh jedná podle své vůle. „*Církev není království Boží, identifikované s lidskou cestou spásy a s lidským aparátem spásy.*“¹³¹

4.2 Písmo v církvi

Písmo má v církvi zcela jedinečnou a nezastupitelnou roli. I když nás od jeho posledních autorů dělí necelých 2000 let, tak ho stále používáme, abychom se s Hospodinem setkali tady a dnes. Tento rozměr „setkání“ s Bohem skrze Písmo v církvi je potřeba brát za předpokladu, že věříme, že Bible obsahuje Boží Slovo, že zároveň to Slovo je adresováno nám, abychom mu rozuměli a abychom ho mohli slyšet a byli mu poslušni.¹³² Kázání Božího Slova z Písma je hlavní funkcí církve.¹³³ Musí to být kázání s pokorou před Boží velikostí. Je nutné brát ohledy na naši lidskost, kdy jako hříšníci nejsme schopni cokoliv povědět o Bohu. „*Jako teologové máme mluvit o Bohu. Jsme však lidé a jako takoví o Bohu mluvit nemůžeme. Máme vědět obojí: jak to, že máme, tak to, že nemůžeme, a právě tím vzdát Bohu čest.*“¹³⁴

Tento rozpor je podle Bartha výraznou ukázkou toho, jaké napětí by mělo panovat v celé církvi. Nejde o napětí, které by nás paralyzovalo v tom, svědčit o Bohu. Právě naopak, o Bohu církve svědčí, ale je si vědoma vlastní omezenosti. Je si vědoma toho, že co prohlašuje skrze Písmo, obsahuje Boží Slovo. Samozřejmě neplatí to, že vše, co církve řekne, je automaticky Boží Slovo, i když to vyslovuje na základě Bible.

¹³⁰ Ž 19.2-3.

¹³¹ BARTH, Boží božství, str. 81.

¹³² WOOD, Donald. *Barth's theology of interpretation*, Aldershot, England: Ashgate Pub., c2007, str. 122.

¹³³ BARTH, Theology of the Reformed Confessions, str. 53.

¹³⁴ BARTH, Boží božství, str. 26.

Služebníci, kteří jsou zodpovědní za hlásání Božího Slova, by měli být prvními, kteří se ptají na onu otázku, otázku po Bohu. Pokud jsou schopni na ni sami odpovědět, tak mají možnost kázat Boží Slovo. Bez toho, aby se Bible stala osobním setkáním s Bohem, není možno dále mluvit o Bohu, protože není nic důležitějšího, než hlásání a slyšení Božího Slova.¹³⁵ Církev se tímto zvěstováním zakládá na Božím Slově, a tím mu slouží.

Už jsem zmínil, že Písmo má unikátní místo v církvi. Barth je ochotný se na jedné straně inspirovat autory, kteří jsou od něho vzdálení jak časově, tak i názorově. Pro něj to není překážkou pro to, aby Písmo stálo svým způsobem osamoceno vysoko nad všemi ostatními zdroji poznání.

Písmo svaté je dokumentem základu, nejvnitřnějšího života církve, dokumentem projevení, epifanie Slova Božího v osobě Ježíše Krista. Nemáme jiného dokumentu tohoto životního základu církve. A kde je církev živá, vždy znova bude sama sebe měřit tímto měřítkem.¹³⁶

Myslím si, že to neznamena, že by ostatní knihy nebo zdroje vědomostí byly Barthem zcela odmítnuty. Různá vyznání víry jsou pro něj důležitá jako jeden ze zdrojů v křesťanství, nicméně musejí vždy vycházet z Písma a jemu být podřízeny.¹³⁷ Je žádoucí znova a znova nechat zaznívat Písmo. V tomto zkoumání je důležité uznat jeho autoritu jako Božího Slova a tak k němu přistupovat. Jde o to vyložit Boží zvěst z Písma pro člověka 20., respektive 21. století, aby Boží Slovo zaznělo aktuálně do lidských životů. Bible podle Bartha není knihou filozofickou, ale knihou primárně dějinnou, která svědčí o Božích skutcích.¹³⁸ Svědectví těchto skutků jsou pro církev klíčová, protože si díky nim křesťané připomínají a poznávají, jaký je Hospodin.

¹³⁵ Ibid., str. 19.

¹³⁶ BARTH, Základy dogmatiky, str. 13.

¹³⁷ BARTH, Theology of the Reformed Confessions, str. 36.

¹³⁸ BARTH, Základy dogmatiky, str. 42.

Skrze toto svědectví, tento vztah mezi Církví a Písmem, Písmem a Božím Slovem, se uskutečňuje sama podstata církve, to je existence Církve ve světě. Písmo povolává Církev do bytí.¹³⁹ Písmo nedává Církvi její formu a teologický rámeček, ale povolává ji do vztahu s Kristem a dává jí život. Kde v církvi nezaznívá Bible, tam církev nežije.

Na druhou stranu Barth vytýká reformaci přílišnou snahu o zachování pouze Bible. Barth říká, „že vzala vše a zanechala pouze Bibli.“¹⁴⁰ Můžeme to pozorovat v reformaci jako ochuzení o tradici, která trvala přes čtrnáct století a celé její dědictví, ať už bylo dobré nebo špatné, tak odsoudila jako nežádoucí. Tato tradice má, podle mého názoru, v církvi své místo už jen proto, že je to nekončící proces, který se stále dokola vytváří v křesťanství. Odpovědí na něj může být opětovné se obracení na Písmo. Musíme si být vědomi toho, co říká Barth, že Bible přeskakuje mnoho otázek, které nejsou pro člověka klíčové. A podle Bartha si člověk k tomu, aby se správně ptal na otázky, které zodpovídá Bible, musí uvědomovat, že potřebuje pomoc.¹⁴¹ Bible nám hlavně přináší odpověď na naši otázku po smyslu života. Mnoho jiných otázek v Bibli zůstává nezodpovězených, proto si myslím, že je dobré mít jistou tradici, která hledá odpovědi i na tyto méně důležité otázky. Otázka po životě i smrti, to přísluší Písmu. Písmo nedává odpovědi pouze na toto, ale určuje i způsob, jakým máme žít a jak máme věřit. „Ale nejdříve Bible, Bible jako měřítko víry a života – neboť je zřejmé, že i život v tomto nemůže být ignorován, pokud Bible je slovo pravdy! – a tak vše musí být prováděno podle tohoto měřítka.“¹⁴²

Bible je pro Bartha klíčem k víře i k celému žití ve světě. V tomto ohledu se shoduje s Lutherem, který chápal Písmo jako Boží pomoc do života na zemi a

¹³⁹ WOOD, Barth's theology, str. 33.

¹⁴⁰ BARTH, Boží božství, str. 14.

¹⁴¹ Ibid., str. 15.

¹⁴² BARTH, Theology of the Reformed Confessions, str. 43. – But first of all, the Bible, the Bible as the rule of faith and life – for it is obvious that life cannot be ignored if the Bible is the word of truth! – and then everything that must be carried out according to this rule. Překlad V.F.

byl proti středověké zbožnosti,¹⁴³ která jasně oddělovala náboženské skutky od těch obyčejných. Barth ve svých přednáškách shrnutých v knize Boží božství a Boží lidství uvádí příklad, jak člověk může chápat roli Písma ve svém životě a tudíž i v církvi. Jedná se o scénu na bitevním poli, kdy jedna z válčících stran čelí přesile a posílá hlášení s žádostí o posily. Toto hlášení má představovat Písmo. Urgentnost válečného hlášení má představovat závažnost biblické zvěsti pro člověka. Je to hlášení proroků a apoštolů o situaci ve světě, jejich aktuálním strádání a zápasu, představuje naše vlastní situace, kde se ocitáme bez vlastního přičinění nebo chtění, v zápase o život. „*Tato posila, vyburcovaná došlým hlášením, je církev, která slyší Písmo svaté.*“¹⁴⁴ V této perspektivě se z Písma stává zcela aktuální zpráva pro každého člověka i pro celou církev. Pokud takto vnímáme Bibli, tak to mění pohled na nás samotné, na lidi kolem nás, kteří ještě Krista neznají, a mění to celý pohled na to, co by církev měla dělat. Myslím si, že v Barthově době takovým způsobem prezentované Písmo a jeho volání nebudilo valné odezvy. I v dnešní době neradi spojujeme křesťanství s válkou nebo s jakoukoliv podobnou tematikou, například, že křesťané jsou vojáci a takto se mají chovat v určitých situacích.¹⁴⁵ Podle mého názoru je lidem, ale i církvi nepříjemné prezentovat cokoli spojené s válkou a s vojáky společně s křesťanstvím. O to více, když se podíváme do historie a sledujeme křižácké výpravy nebo různé konflikty „ve jménu boha“. Ani po dvou světových válkách nevzbuzují tyto pojmy v lidech nic, s čím by se chtěli ztotožnit. Biblická zpráva je v tom celkem jasná a používá tyto termíny, a ani Barth se nebojí připodobnit Písmo k výzvě jít do války. Naléhavost Písma je podle Bartha tak veliká, že žádné jiné lepší přirovnání to nedokáže dostatečně vystihnout.

¹⁴³ BARTH, Boží božství, str. 32.

¹⁴⁴ Ibid., str. 76.

¹⁴⁵ 2. Tm 2,3-4.

Rozhodujícím momentem Bible je poznání zprávy o Ježíši Kristu, není důležité, abychom si skrze ni vytvářeli nějaký světonázor nebo pohled na svět skrze náboženství ve smyslu, čeho člověk může dosáhnout.¹⁴⁶ Křesťanství se distancuje, dle Bartha, od toho, abychom se snažili poznat svět skrze nás samotné a poznat naši existenci a bytí bez vztahu s Hospodinem.

4.3 Zvěst Písma

Otázka, jaká je zvěst Písma, se nám může jevit jako zcela jasná, že ani není potřeba ji nějakým způsobem více objasňovat. Slyšíme o ní tak často, že už ji nepotřebujeme dále připomínat. V této podkapitole bych chtěl popsat, jak Barth chápe tuto zvěst a jak by církev měla tuto zprávu uchopit. V evangelikálním prostředí se velice často celá zvěst Písma smrskne na jeden verš z Janova evangelia, „*neboť tak Bůh miluje svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezhynul, ale měl život věčný.*“¹⁴⁷ Jedná se o zcela nezbytnou část té zvěsti, avšak Písmo nám chce sdělit mnohem více. Nejenže chce sdělit více, ale Písmo má vztah k církvi, který tento verš nevystihuje.

Proč je potřeba interpretovat Písmo? Aby církev přinášela svědectví, které bude relevantní své době, bude společenstvím jako svědectví Boží práce skrze Krista. Taková církev bude žít spolu s Písmem a bude z něho přímo čerpat.¹⁴⁸ Tento aspekt, být spolu s Písmem svědkem toho, co Bůh udělal pro člověka, a zároveň z Písma církev získávala svoje opodstatnění a život pro svoje bytí, dělá z Písma unikátní zdroj pro celou církev.

Podle Bartha je Písmo jediným pramenem poznání. Vedle toho stojí naše zkušenost, kterou Barth přirovnává ke zvětšovacímu sklu. Sama tato zkušenost

¹⁴⁶ BARTH, Základy dogmatiky, str. 67.

¹⁴⁷ Jan 3,16.

¹⁴⁸ WOOD, Barth's theology, str. 112.

nemůže být dostatečnou autoritou Božího zjevení v lidském životě.¹⁴⁹ Ona pouze vykresluje, co už nám říká Písmo o Bohu.

Četba Písma se dá popsat jako přinášení určité pravdy z nebe dolů na zem. Barth to popisuje jako setkávání Ducha Svatého v čtenáři s Duchem Svatým, který je i v Písmu.¹⁵⁰ Četba a slyšení Božího Slova je rozhodujícím momentem proto, zda církev bude poslušna Bohu a jeho nařízení. Křesťané by neměli být poslušni přímo církvi bez toho, aniž by si kriticky mohli pokládat otázky o její autoritě. Každý křesťan by měl být poslušný Božímu Slovu, a tudíž v pravém smyslu církvi.¹⁵¹ To může znít jako protiřečení si. Neměli bychom poslouchat církev z titulu toho, že se jedná o instituci církve. Pravý důvod, proč by měl člověk naslouchat tomu, co říká církev, je takový, že v ní zaznívá Boží Slovo.

Barth připisuje Bibli primát tím, že jako jediná kniha mluví o Bohu. O různých božích mluví mnoho knih, ale pouze jediná Bible nám ukazuje Boha živého. „*Tam, kde mluví Písmo – a skrze Písmo řečí svých velkých činů Bůh sám – a kde člověk slyší – slyší ve slovu jeho svědků Boha samotného -, tam vzniká, tam je církev. Neexistuje žádná církev mimo tento vztah.*“¹⁵² Tento vztah je evangelium. Bez něj není Písmo Božím Slovem a církev není církvi. Barth podává mnoho příkladů a přirovnání o tom, jaká je role Písma v církvi. Klíčovou rolí je pro něj svědectví o Božím zjevení. Jedná se o svědectví, které se nás dotýká osobně v našich životech, je klíčovým aspektem pro církev a její žití a vztah s Bohem bez něj není možný.

Může znít velice konzervativně, že pouze díky Písmu můžeme poznat Hospodina. Dané svědectví je přímo k tomu určené a je to jeho hlavní účel. Bible je svědectvím zjevení, aby tak byla čtena, poslouchána a pochopena.¹⁵³

¹⁴⁹ BARTH, Boží božství, str. 138.

¹⁵⁰ BARTH, Theology of the Reformed Confessions, str. 57.

¹⁵¹ BARTH, Church dogmatics, str. 475.

¹⁵² BARTH, Boží božství, str. 84.

¹⁵³ BARTH, Theology of the Reformed Confessions, str. 139.

Písmo je pro člověka zprávou o něm samotném, o tom, jaký je Bůh a jaký je vztah mezi nimi dvěma. Pokud člověk tuto zprávu pochopí, tak Bible říká, že se znovu narodí.¹⁵⁴ Pokud chceme být věrni Bohu a žít s ním podle jeho představ, tak musíme být věrni i této knize. Barth tuto myšlenku rozvádí ještě dál, existence církve závisí na tom, jak dokáže být poslušná Písmu.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Ř 10,9.

¹⁵⁵ BARTH, Boží božství, str. 85.

5 Vlastní reflexe

Od Luthera nás dělí necelých pět set let, od Bartha necelých padesát let.¹⁵⁶ V této poslední kapitole bych se chtěl zamyslet nad tím, jak dnes vnímáme jejich učení a jak vnímáme samotné Písmo. Bude se jednat o mou vlastní reflexi. Oba teologové se během svých životů věnovali farářské činnosti, tudíž jejich pohled na Písmo v církvi může být pro dnešní dobu inspirující i z pastoračního hlediska. Stáli před zcela jinými výzvami, než jaké máme my dnes. Neměli bychom se snažit hledat odpovědi na otázky, které si ani jeden z nich nepokládal. Měli bychom hledat způsob nebo cestu, jak oba dva ve svých dobách čelili výzvám, které církve poskytovala.

Křesťanství je úzce spojeno s kulturou společnosti. Evangelium je vždy kázáno v kultuře dané společnosti. Můžeme to pozorovat už v samotné Bibli, kde existují tři synoptická evangelia podle Matouše, Marka a Lukáše. Každé z nich ukazuje milost Ježíše Krista pro lidi z jiného prostředí. O Matoušově evangelium se soudí, že bylo určeno pro lidi z židovského prostředí. Markovo evangelium je oproti tomu určeno pohanům, nejspíše z římského prostředí, podle vysvětlování různých židovských zvyků, vypravování apod. Lukášovo evangelium je napsáno řečtinou na nejvyšší úrovni ze všech evangelií a uvádí se, že je psáno pro pohany z helénistického prostředí.

Každé evangelium je zasazeno do rámce dané kultury, aby lidé pochopili, co znamená dobrá zpráva Ježíše Krista. Dnes se nacházíme v jiné situaci, kdy je celý kánon Bible uzavřen. Každý člověk, minimálně v západní společnosti, má přístup k Bibli, a proto toto kulturní zasazení jednotlivých evangelií není na první pohled zřejmé. Západní kultura je založena na židokřesťanských tradicích, proto i Bible patří mezi základní kameny celé západní kultury. To také může znamenat, že Písmo v naší společnosti zastává roli, pro kterou primárně není určené. Stanley Hauerwas to vystihuje z pohledu amerického

¹⁵⁶ Martin Luther zemřel v roce 1546, Karl Barth v roce 1968.

křesťanství. „Žádný úkol není pro církev tak důležitý, jako vzít jednotlivým křesťanům v Severní Americe Bibli z rukou.“¹⁵⁷ Tato slova mohou znít radikálně poté, co jsem ve dvou kapitolách psal o pozitivním přístupu k Písmu u Luthera a u Bartha. V Severní Americe můžeme pozorovat, že v určité části společnosti se církevní příslušnost stala nezbytnou součástí jejich kultury. S tím se pojí vztah k Bibli a její četba. Hauerwas říká, že tyto kroky nevedou v podstatě k ničemu. Neproměňují člověka ani ho nepřibližují k Bohu.

Taková situace může nastat v Severní Americe, zato v Evropě čelíme opačným problému. Křesťanství je na ústupu, církev a její hlas se dostává zcela mimo společnost. V některých vrstvách společnosti úplně chybí jakýkoliv vztah k Písmu. Křesťanství není pouze vnitřní náboženství, které nezasahuje do společnosti. Je pravda, že každý člověk se může svobodně rozhodnout, zda se stane příslušníkem církve či nikoliv, to však neznamena, že by církev neměla být slyšena v dnešní společnosti.

Důležité je, kdy a jak je slyšet. Je paradoxem, že církev je dnes slyšet nejvíce v otázkách, které zaujímají v Písmu zcela minimální místo. Jedná se například o otázky spojené s homosexualitou nebo s potraty. Našli bychom více takovýchto témat, kterým se Bible explicitně nevěnuje skoro vůbec. Na druhou stranu otázky, které zaznívají v Bibli, však nejsou dnes v církvi vyslyšeny. Přitom Bible a svět se vzájemně osvětlují.¹⁵⁸ Měli bychom v církvi dávat prostor pro to, abychom hledali paralely mezi příběhy, které v neděli čteme s tím, co vidíme po zbytek týdne.

Křesťanství se vždy spojuje s kulturou a neproměňuje pouze člověka, ale dotýká se samotné kultury společnosti. Musíme si být vědomi toho, k čemu je Písmo určené. Pokud si na toto nedáme pozor, tak se ocitneme v podobné

¹⁵⁷ HAUERWAS, *Unleashing the Scripture*, str. 15. – No task is more important than for the Church to take the Bible out of the hands of individual Christians in North America. Překlad V. F.

¹⁵⁸ VOKOUN, *Číst Bibli*, str. 45.

situaci jako v Severní Americe, kde je Bible součástí společnosti, ale není tam ani stopy po Bohu. V USA je Bible více než tolerována, jedná se o jeden ze základních kamenů celé společnosti. Úskalí toho přístupu je zřejmé: místo přinášení Dobré zprávy je nositelem kultury a v čase se ztrácí svědectví o Kristu. Křesťanství není v úzkém slova smyslu „náboženství knihy“ jako například islám. Křesťané věří v panování Krista skrze realitu, kterou vytváří jeho Duch.¹⁵⁹

Na církvi je, aby toto prostředí vytvářela znovu a znovu. Církev je přítomna mezi věřícími tam, kde je kázáno Boží slovo. Kázat Boží slovo je pouze částí toho, co se má odehrávat v církvi, jejíž součástí má být i slyšení. Musíme si položit otázku: stává se Písmo Božím slovem, když je slyšeno, nebo když je slyšeno a člověk na něj adekvátně zareaguje?¹⁶⁰ Pokud je Boží slovo opravdu Slovem Božím, tak člověk na něj musí nutně zareagovat.

Církev musí nutně proklamovat Boží slovo, to je její primární funkce. Bez toho nenaplnuje svoje povolání a tím se mýjí cílem. Abychom věděli, co máme kázat, musí sama církev znát odpověď na otázky po Bohu a po své vlastní identitě. Nesmí se dopouštět toho, aby používala Písmo v rozporu s tím, k čemu je určeno. Aby díky Písmu získávala sama pro sebe mandát k budování sebe sama. Její služba musí být vždy zaměřena navenek, na lidi vně církve, kteří neznají Krista.

Pokud pouze bádá v Písmu a nevyužívá těchto znalostí k tomu, aby přivedla nové lidi k Bohu, tak pouze buduje svoje vlastní „jméno“. Myslím si, že to lze dobře osvětlit na příběhu z Písma. Ježíš odchází na poušť a po 40 dnech půstu se setkává se satanem.¹⁶¹ Ježíš je třikrát konfrontován satanem kvůli své identitě. Satan s Ježíšem mluví a přitom cituje verše z Písma. Ježíš mu stejným způsobem odpovídá. Rozdíl mezi nimi je takový, že satan chce dosáhnout

¹⁵⁹ KELSEY, *The Uses of Scripture*, str. 93.

¹⁶⁰ VANHOOZER, *First theology*, str. 195.

¹⁶¹ Lk 4,10.

svých cílů a vytrhává Písmo z kontextu a zcela mění jeho význam. Ježíš je naopak věrný Božím Slovu a používá ho k oslavě svého Otce. To by měl být i náš záměr, abychom se vyhnuli tomu, že budeme Písmo využívat k obhajobě našich vlastních názorů, které s Božím královstvím nemají nic společného.

Prosazovat různé ideologie skrze Písmo není nic neobyčejného od jeho vzniku. Lidskou touhou od počátku křesťanství je snaha o pochopení Písma, v okamžiku dílčí znalosti ji používají k vlastnímu prospěchu. Tak jako Ježíšovou rolí bylo ukázat, jaký je jeho Otec, tak nám podobně Písmo ukazuje, jaký je Bůh ve všech svých osobách. Bible nám slouží jako primární zdroj poznání zjeveného Boha, zároveň existují zdroje sekundární, jako například tradice církve nebo svědectví samotného světa, ty ale vždy budou vzhledem k Písmu vedlejší.¹⁶²

Bible je komplexní sbírka knih, se kterou můžeme v církvi a ve společnosti udělat mnoho dobrého, ale i napáchat mnoho škod. Písmo se stává živým Božím Slovem pouze v církvi. Protože pouze mezi lidmi, které Ježíš přivedl zpět k životu, může být jeho Slovo opravdu živé. Nemůžeme mluvit o Bohu bez Písma, stejně jako nemůžeme hodnotit Písmo bez jeho vztahu k Bohu.¹⁶³

¹⁶² ERICKSON, Christian theology, str. 22.

¹⁶³ VANHOOZER, First theology, str. 35.

6 Závěr

Přístup k Písmu byl tématem této bakalářské práce. Nejdříve jsem se zabýval pouze Biblií a jejími texty vypovídajícími o tom, jak bychom s ní měli zacházet. Tato kapitola měla uvést základní problematiku přístupu k Písmu. Chtěl jsem ukázat, co je správné a čemu bychom se měli naopak vyhnout.

V následujících dvou kapitolách jsem se věnoval postupně Martinu Lutherovi a Karlu Barthovi. Jejich osudy jsou rozdílné, přesto můžeme najít společné momenty. Luther byl v počátcích augustiniánským mnichem, jeho postoj k Písmu se změnil až díky vlastnímu studiu Bible, které vedlo k počátkům reformace. Barth naopak ve svých počátcích inklinoval spíše k liberálnímu přístupu k Bibli, ale i u něj se tento přístup změnil díky okolnostem, kterým musel čelit během duchovní a učitelské praxe.

Oba dva se dostali do situace, kdy museli reagovat na to, co se dělo v tehdejší církvi a zároveň i v celé společnosti. Za života Luthera i Bartha byla církev ohrožena jak vnějšími vlivy, tak v ní probíhaly i vnitřní zápasy. Ať už se jedná o praxi odpustků nebo napojení církve na vznikající nacistický režim. Myslím si, že Luther i Barth hledali argumenty pro svoje názory především v Písmu.

Otto Hermann Pesch si pokládá otázku, zda můžeme mluvit o tom, že v Lutherovi povstala lepší a autentická církev proti církvi, která už nebyla skutečnou církví.¹⁶⁴ Jeho postoj je velice radikální, sám Luther ve svých počátcích novou církev nechtěl, ale usiloval pouze o reformu té staré. Barth zažíval podobný zápas, kdy se tehdejší německá církev přikláněla k nacismu a k jeho názorům. Stal se jedním z vůdčích osobností Vyznavačské církve, kde se snažil o změnu celé společnosti.

Přístupy Luthera i Bartha mohou pro nás inspirovat a příkladem pro dnešní církev. Můžeme u nich vidět touhu po Bohu i lásku k církvi. Stále se snažili o

¹⁶⁴ PESCH, Cesty k Lutherovi, str. 23.

obnovu i přesto, že čelili obrovským překážkám. Myslím si, že v tomto pro nás mohou být největším vzorem, že se dokázali postavit v jednom případě celé církvi, ve druhém celé společnosti. Nechtěli si primárně prosadit svoji teologii, ale vždy a znovu se ptali po Božím slově. Liší se v teologických důzazech, Luther se pojí s pěti vyznavačskými stanovisky: *solus Christus, sola gratia, sola fide, sola cruce a sola scriptura*, u Bartha je na srovnatelném místě jeho koncepce Božího slova.

V poslední kapitole jsem se snažil načrtnout naši situaci v přístupu k Bibli. Vlastní reflexe měla sloužit k tomu, abychom se mohli zamyslet nad tím, co Luther i Barth viděli jako důležité, čemu se máme vyhnout a čeho se máme držet. Měli bychom brát Písmo jako závaznou autoritu, která má zaznívat jak v církvi, tak v jednotlivých životech křesťanů. Neobejde se to bez toho, aby dnes křesťané pravidelně četli Písmo. Například v Církvi Bratrské, jejímž jsem členem, se vyučuje pravidelná osobní četba Písma v křesťanských rodinách. Vedle modlitby je právě osobní četba jednou z hlavních zodpovědností, co by podle takovéhoho chápání křesťan měl dělat pro svůj duchovní rozvoj, aby rostl ve svém poznání Krista. Zajisté to přináší pozitiva, v prohloubení znalostí a poznání Písma a chápání Hospodina tak, jak se nám zjevuje v Písmu. Druhá stránka toho může být negativní, protože každý tak vykládá Písmo primárně sám pro sebe a v tom se bez patřičného vzdělání nebo vedení může dostat do rozporuplných situací.

Doufám, že se v této bakalářské práci povedlo načrtnout problematiku přístupu k Písmu. Dále, že bude sloužit k tomu, abychom se inspirovali od Luthera a Bartha a jejich pohledu na Písmo, i Písmem samotným. Písmo je pro nás místem, kde se setkáváme s Nejvyšším. Podle mého názoru neexistuje tak problematická kniha jako je Bible. Hledat v ní jednoduché odpovědi na složité otázky není dobrý přístup. Na mnoho životních otázek můžeme najít odpovědi pouze v Bibli, zároveň mnoho nových otázek nám zde vyvstává, když se

rozhodneme Písmo číst. Rád bych zakončil tuto práci veršem z knihy Jozue:
*„Kniha tohoto zákona at' se ti nevzdálí od tvých úst. Budeš nad ním rozjímat ve dne i v noci, abys zachovával a konal všechno, co je v něm zapsáno, protože tehdy dosáhneš na své cestě úspěchu a tehdy budeš rozumně jednat.“*¹⁶⁵

¹⁶⁵ Joz 1,8.

7 Seznam literatury

BARABAS, Steven., Samuel J. SCHULTZ a Morris A. INCH. *Interpreting the word of God: festschrift in honor of Steven Barabas*. Chicago: Moody Press, c1976

BARTH, Karl. *Boží božství a Boží lidství: sedm kratších textů*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005

BARTH, Karl, Geoffrey W. BROMILEY a Thomas F. TORRANCE. *Church dogmatics*. 2nd ed. Edinburgh: T. & T. Clark, 1988

BARTH, Karl, *The Theology of the Reformed Confessions*, London: Westminster John Knox Press, 1923

BARTH, Karl, *Základy dogmatiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952

BROŽ, Luděk, *Cesta Karla Bartha*, Praha: Kalich, 1988

ERICKSON, Millard J. *Christian theology*. 3rd ed. Grand Rapids, Mich.: Baker Academic, c2013

HAKIM, Maximos V., *K celibátu kléru*, Theologisches Jahrbuch 1971, Lipsko 1971. Přeloženo na <http://www.getsemany.cz/node/2064>

HAUERWAS, Stanley. *Unleashing the Scripture: freeing the Bible from captivity to America*. 1. Nashville: Abingdon, c1989

KAISER, Walter C. a Moisés. SILVA. *Introduction to biblical hermeneutics: the search for meaning*. Rev. and expanded ed., Grand Rapids, Mich.: Zondervan, c2007

KASPER, Walter, *Uvedení do víry*, Svitavy: Trinitas, 2003

KELSEY, David H., *The Uses of Scripture in Recent Theology*, Philadelphia: Fortress Press, 1986

LUTHER, Martin, (HALAMA, Ota ed.), *O mši a kněžském pomazání: v překladu Jednoty bratrské z roku 1541*. Praha: Lutherova společnost, 2006

- LUTHER, Martin, (POLÍVKOVÁ, Hana a Ondřej MACEK eds.), *Je jeden veliký kopec--: výběr z díla II*. Praha: Lutherova společnost, 2010
- LUTHER, Martin, (POLÍVKOVÁ, Hana a Ondřej MACEK eds.), *Kdybych měl nekonečně světů--: výběr z díla I*. Praha: Lutherova společnost, 2008
- LUTHER, Martin, (Amedeo MOLNÁR ed), *O dobrých skutcích*. Praha: Kalich, 1987
- MARSHALL, Ian Howard, *Biblical inspiration*, 1. London: Hodder & Stoughton, c1982
- PESCH, Otto Hermann. *Cesty k Lutherovi*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999
- RAMM, Bernard, *Protestant Biblical Interpretation*, Grand Rapids: Baker Book House, 1976
- RYRIE, Charles C, *Základy teologie*, Třinec: Biblos, 1994
- STOTT John, *The Cross of Christ*, Nottingham: Inter-Varsity Press, 2014
- SUCHÁ, Ema (ed.). *Knih svornosti: symbolické, čili, vyznavačské spisy evangelických církví augsburské konfese*, Praha: Kalich, 2006
- VANHOOZER, Kevin J. *First theology: God, Scripture & hermeneutics*. Leicester, England: Apollos, c2002
- VOKOUN, Jaroslav, *Číst Bibli zase jako Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2011
- WOOD, Donald, *Barth's theology of interpretation*, Aldershot, England: Ashgate Pub., c2007
- WOOD, Donald. *Barth's theology of interpretation*. Aldershot, England: Ashgate Pub., c2007